

**MEĐUNARODNI KRIVIČNI SUD
ZA BIVŠU JUGOSLAVIJU**

Predmet br. IT-05-87-PT

TUŽILAC

PROTIV

**MILANA MILUTINOVIĆA
NIKOLE ŠAINOVIĆA
DRAGOLJUBA OJDANIĆA
NEBOJŠE PAVKOVIĆA
VLADIMIRA LAZAREVIĆA
VLASTIMIRA ĐORĐEVIĆA
SRETENA LUKIĆA**

TREĆA IZMENJENA SPOJENA OPTUŽNICA

Tužilac Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, u skladu sa svojim ovlašćenjima iz člana 18 Statuta Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (u daljem tekstu: Statut Međunarodnog suda), optužuje:

**MILANA MILUTINOVIĆA
NIKOLU ŠAINOVIĆA
DRAGOLJUBA OJDANIĆA
NEBOJŠU PAVKOVIĆA
VLADIMIRA LAZAREVIĆA
VLASTIMIRA ĐORĐEVIĆA
SRETENA LUKIĆA**

za **ZLOČINE PROTIV ČOVEČNOSTI i KRŠENJA ZAKONA I OBIČAJA
RATOVANJA**, kako sledi.

OPTUŽENI

1. **MILAN MILUTINOVIĆ** rođen je 19. decembra 1942. godine u Beogradu, Srbija. **MILAN MILUTINOVIĆ** je diplomirao pravo na Beogradskom univerzitetu. Tokom čitave svoje političke karijere, **MILAN MILUTINOVIĆ** je obavljao brojne visoke državne funkcije u Srbiji i Saveznoj Republici Jugoslaviji (u daljem tekstu: SRJ), uključujući dužnosti ambasadora SRJ u Grčkoj i ministra inostranih poslova SRJ. **MILAN MILUTINOVIĆ** je bio na položaju predsednika Srbije od 21. decembra 1997. do 29. decembra 2002. godine.

2. **NIKOLA ŠAINOVIĆ** rođen je 7. decembra 1948. godine u Boru, Srbija. **NIKOLA ŠAINOVIĆ** je bio aktivni član Socijalističke partije Srbije (u daljem tekstu: SPS) i obavljao je više funkcija u vladama Srbije i SRJ, uključujući funkciju predsednika Vlade Srbije i potpredsednika Vlade SRJ. **NIKOLA ŠAINOVIĆ** obavljao je dužnost potpredsednika Vlade

SRJ od februara 1994. do 4. novembra 2000. godine ili približno tog datuma, kada je formirana nova savezna vlada.

3. **DRAGOLJUB OJDANIĆ** rođen je 1. juna 1941. godine u selu Ravni kod Užica, Srbija. **DRAGOLJUB OJDANIĆ** je 1992. godine, kao komandant Užičkog korpusa Vojske Jugoslavije (u daljem tekstu: VJ), bio angažovan u vojnim operacijama u istočnoj Bosni u vreme rata u Republici Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: Bosna i Hercegovina). **DRAGOLJUB OJDANIĆ** je 1996. godine postao zamenik načelnika Generalštaba VJ. **DRAGOLJUB OJDANIĆ** je 24. novembra 1998. godine postavljen za načelnika Generalštaba VJ. Dana 15. februara 2000. imenovan je za saveznog ministra odbrane i tu funkciju je obavljao do 3. novembra 2000. godine. Penzionisan je iz vojne službe predsedničkim ukazom od 30. decembra 2000. godine.

4. **NEBOJŠA PAVKOVIĆ** rođen je 10. aprila 1946. u selu Senjski Rudnik, Srbija. **NEBOJŠA PAVKOVIĆ** je obavljao brojne dužnosti u Jugoslovenskoj narodnoj armiji (u daljem tekstu: JNA). **NEBOJŠA PAVKOVIĆ** je 1994. godine raspoređen u Prištinski korpus oružanih snaga VJ u Prištini, Kosovo, gde je obavljao više dužnosti u Štabu Komande sve do 9. januara 1998. godine, kada je preuzeo komandovanje Korpusom. **NEBOJŠA PAVKOVIĆ** je 21. jula 1998. godine unapređen u čin general-potpukovnika. Dana 25. decembra 1998. godine, **NEBOJŠA PAVKOVIĆ** je predsedničkim ukazom postavljen za komandanta Treće armije i na tom položaju ostao je do početka 2000. godine. Dana 31. marta 1999. godine unapređen je u čin general-pukovnika. Predsednik Milošević odao je priznanje **NEBOJŠI PAVKOVIĆU** za njegovu ulogu u vreme ratnog stanja 1999. godine, odlikovavši ga 16. juna 1999. godine Ordenom slobode. U februaru 2000. godine, **NEBOJŠA PAVKOVIĆ** imenovan je za načelnika Generalštaba VJ. Njegova služba u VJ i na mestu načelnika Generalštaba okončana je predsedničkim ukazom od 24. juna 2002.

5. **VLADIMIR LAZAREVIĆ** rođen je 23. marta 1949. godine u mestu Grnčar, opština Babušnica, u Srbiji. Godine 1998. **VLADIMIR LAZAREVIĆ** imenovan je za načelnika štaba Prištinskog korpusa, a 25. decembra 1998. godine predsedničkim ukazom postavljen je za komandanta Prištinskog korpusa. Za svoju ulogu za vreme ratnog stanja **VLADIMIR LAZAREVIĆ** dobio je dve zvanične pohvale i u junu 1999. godine unapređen je predsedničkim ukazom u čin general-potpukovnika. Dana 28. decembra 1999. godine, **VLADIMIR LAZAREVIĆ** imenovan je za načelnika štaba Treće armije, a 13. marta 2000. za komandanta Treće armije. **VLADIMIR LAZAREVIĆ** unapređen je u čin general-pukovnika 30. decembra 2000. godine. Početkom 2002. godine, **VLADIMIR LAZAREVIĆ** imenovan je za pomoćnika načelnika Generalštaba VJ za kopnenu vojsku. U avgustu 2003. godine, **VLADIMIR LAZAREVIĆ** razrešen je dužnosti u Vojsci Srbije i Crne Gore.

6. **VLASTIMIR ĐORĐEVIĆ** rođen je 1948. godine u Koznici, opština Vladičin Han, u Srbiji. **VLASTIMIR ĐORĐEVIĆ** bio je od 1. juna 1997. godine pomoćnik ministra u Ministarstvu unutrašnjih poslova Srbije (u daljem tekstu: MUP) i načelnik Resora javne bezbednosti (u daljem tekstu: RJB) MUP (na ovoj drugoj funkciji, u početku kao vršilac dužnosti) i na tom položaju ostao je do 30. januara 2001. godine. Dana 5. jula 1999. godine, Slobodan Milošević odlikovao je **VLASTIMIRA ĐORĐEVIĆA** Ordenom jugoslovenske zastave prvog reda.

7. **SRETEN LUKIĆ** rođen je 28. marta 1955. godine u opštini Višegrad, u današnjoj Bosni i Hercegovini. **SRETEN LUKIĆ** se 1974. godine zaposlio u sektoru unutrašnjih poslova i obavljao je razne dužnosti, uključujući dužnost pomoćnika načelnika za poslove policije Sekretarijata unutrašnjih poslova u Beogradu, na koju je stupio u januaru 1992. godine. U maju 1998. godine, **SRETEN LUKIĆ** imenovan je za načelnika štaba Ministarstva unutrašnjih

poslova za Kosovo i Metohiju (u daljem tekstu: štab MUP) sa činom general-majora. Štab MUP dobio je 16. juna 1998. širi mandat, a **SRETEN LUKIĆ** ostao je na njegovom čelu. Dana 12. maja 1999. godine, **SRETEN LUKIĆ** unapređen je ukazom predsednika Republike Srbije iz čina general-majora u čin general-potpukovnika. Posle juna 1999. godine, **SRETEN LUKIĆ** bio je pomoćnik načelnika RJB i načelnik Uprave pogranične policije u MUP u Beogradu. Dana 31. januara 2001. godine, **SRETEN LUKIĆ** imenovan je za pomoćnika ministra i načelnika RJB. Dana 28. maja 2001. godine, dok se nalazio na ovom položaju, **SRETEN LUKIĆ** je predsedničkim ukazom MILANA MILUTINOVIĆA unapređen u čin general-pukovnika.

POLOŽAJ OPTUŽENIH

8. Tokom 1998. godine i sve vreme na koje se odnosi ova Optužnica, **MILAN MILUTINOVIĆ** je bio na položaju predsednika Srbije, na koji je izabran 21. decembra 1997. U svojstvu predsednika Srbije:

- i. **MILAN MILUTINOVIĆ** je bio šef države. Predstavljao je Srbiju i vodio njene odnose sa stranim državama i međunarodnim organizacijama.
- ii. **MILAN MILUTINOVIĆ** je bio član Vrhovnog saveta odbrane (u daljem tekstu: VSO) SRJ i učestvovao u odlukama vezanim za upotrebu VJ. Organizovao je pripreme za odbranu Srbije. Po Zakonu o odbrani SRJ, **MILAN MILUTINOVIĆ** je, kao član VSO, imao i komandna ovlašćenja nad jedinicama MUP koje su u vreme neposredne ratne opasnosti ili ratnog stanja podređene VJ.
- iii. **MILAN MILUTINOVIĆ** je, zajedno sa Skupštinom Republike Srbije, imao ovlašćenja da traži izveštaje kako od Vlade Srbije, o pitanjima iz njene nadležnosti, tako i od MUP u vezi s njegovim aktivnostima i bezbednosnom situacijom u Srbiji.
- iv. **MILAN MILUTINOVIĆ** je raspolagao ovlašćenjem da raspusti Skupštinu Republike Srbije, a s njom i Vladu "na predlog Vlade, kada za to postoje opravdani razlozi", mada se ovo ovlašćenje primenjuje samo u miru.
- v. **MILAN MILUTINOVIĆ** je, tokom proglašenog ratnog stanja ili stanja neposredne ratne opasnosti, mogao da donosi mere koje inače spadaju u nadležnost Skupštine Republike Srbije, uključujući i donošenje zakona; te mere mogle su obuhvatati i reorganizaciju Vlade i ministarstava, kao i ograničenje određenih prava i sloboda.

9. Počev približno od februara 1994. godine i sve vreme na koje se odnosi ova Optužnica, **NIKOLA ŠAINOVIĆ** je bio na položaju potpredsednika Vlade SRJ. Kao potpredsednik Vlade SRJ, **NIKOLA ŠAINOVIĆ** je bio član Vlade SRJ, koja je, između ostalih zadataka i odgovornosti, formulisala unutrašnju i spoljnu politiku, sprovodila savezne zakone, rukovođila radom saveznih ministarstava i koordinisala ga i organizovala odbrambene pripreme.

10. Tokom 1998. godine i sve vreme na koje se odnosi ova Optužnica, **NIKOLA ŠAINOVIĆ** bio je predstavnik Slobodana Miloševića za Kosovo. U tom svojstvu:

- i. **NIKOLA ŠAINOVIĆ** je bio na čelu Zajedničke komande.
- ii. Određeni broj diplomata i drugih predstavnika međunarodne zajednice kojima je bilo potrebno da o događajima na Kosovu razgovaraju s nekim predstavnikom Vlade upućen je na **NIKOLU ŠAINOVIĆA**.

- iii. **NIKOLA ŠAINOVIĆ** je imao aktivnu ulogu u pregovorima o formiranju Verifikacione misije Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju (u daljem tekstu: OEBS) na Kosovu, a učestvovao je i na brojnim drugim sastancima vezanim za krizu na Kosovu.
- iv. Sve vreme na koje se odnosi ova Optužnica, **NIKOLA ŠAINOVIĆ** je nastupao kao čovek za vezu između Slobodana Miloševića i raznih vođa kosovskih Albanaca.

11. U periodu od juna 1996. do 24. novembra 1998. godine **DRAGOLJUB OJDANIĆ** je obavljao dužnost zamenika načelnika Generalštaba VJ i bio direktno podređen načelniku Generalštaba. Dana 24. novembra 1998. godine Slobodan Milošević ga je postavio na položaj načelnika Generalštaba VJ umesto generala Momčila Perišića. Na tom položaju ostao je tokom celog perioda na koji se odnosi ova Optužnica. U svojstvu načelnika Generalštaba VJ:

- i. **DRAGOLJUB OJDANIĆ** je komandovao, naređivao, izdavao uputstva, donosio propise i na druge načine rukovodio VJ, na osnovu akata predsednika SRJ i u skladu sa zahtevima komandovanja VJ.
- ii. **DRAGOLJUB OJDANIĆ** je utvrđivao organizaciju, plan razvijanja i formiranja komandi, jedinica i ustanova VJ u skladu s prirodom i potrebama VJ i na osnovu akata donetih od strane predsednika SRJ.
- iii. **DRAGOLJUB OJDANIĆ** je utvrđivao plan regrutacije i popune unutar VJ i raspored regruta; donosio propise u vezi sa obukom VJ; utvrđivao plan obrazovanja i obuke profesionalnih i rezervnih oficira; i obavljao druge zadatke predviđene zakonom.
- iv. **DRAGOLJUB OJDANIĆ** – ili drugi oficiri koje je on ovlastio – raspoređivao je aktivne oficire, podoficire i vojnike i unapređivao podoficire, rezervne oficire i oficire do čina pukovnika.
- v. **DRAGOLJUB OJDANIĆ** je sprovodio pripreme za pozivanje građana na obavezno služenje vojnog roka i za mobilizaciju VJ; sarađivao s MUP i s Ministarstvom odbrane SRJ na mobilizaciji organa i jedinica MUP, pratio i predlagao mere za rešavanje problema i obaveštavao Vladu SRJ i Vrhovni savet odbrane o sprovođenju mobilizacije.
- vi. **DRAGOLJUB OJDANIĆ** je, po Zakonu o odbrani SRJ, imao i komandna ovlašćenja nad jedinicama MUP, kao i vojno-teritorijalnim jedinicama, jedinicama civilne odbrane i drugim oružanim grupama podređenim VJ u vreme neposredne ratne opasnosti ili ratnog stanja. Neposredna ratna opasnost proglašena je 23. marta 1999. godine, a ratno stanje 24. marta 1999. godine.
- vii. **DRAGOLJUB OJDANIĆ** je imenovao predsednika, sudije, tužioce i njihove zamenike i sekretare na službu u vojnim disciplinskim sudovima.

12. U periodu od 9. januara do 25. decembra 1998. godine **NEBOJŠA PAVKOVIĆ** je obavljao dužnost komandanta Prištinskog korpusa Treće armije. Dana 25. decembra 1998. godine predsedničkim ukazom imenovan je za komandanta Treće armije. Na dužnost komandanta Treće armije stupio je 13. januara 1999. godine i ostao je na tom položaju sve vreme na koje se odnosi ova Optužnica. U svojstvu komandanta Treće armije:

- i. **NEBOJŠA PAVKOVIĆ** je komandovao svim jedinicama Treće armije VJ, kao i jedinicama pridodatim Trećoj armiji VJ u zoni njene odgovornosti. Snosio je punu odgovornost za operacije koje su vodile jedinice Treće armije VJ i jedinice pridodate Trećoj armiji VJ, kao i za rad Štaba Komande Treće armije. U odnosu na događaje na Kosovu, **NEBOJŠA PAVKOVIĆ** vršio je ovlaštenja komandanta Treće armije VJ od januara 1999. godine do juna 1999. godine, uključujući i te mesece.
- ii. **NEBOJŠA PAVKOVIĆ**, prema Zakonu o odbrani SRJ, a preko struktura i mehanizama zajedničke komande i koordinacije, takođe je komandovao i rukovodio jedinicama MUP koje su bile potčinjene Trećoj armiji VJ, ili su delovale u saradnji ili u koordinaciji s njom, kao i vojno-teritorijalnim jedinicama, jedinicama civilne odbrane i drugim oružanim grupama.

13. U periodu od 15. januara do decembra 1998. godine **VLADIMIR LAZAREVIĆ** obavljao je dužnost načelnika Štaba Prištinskog korpusa i bio direktno podređen komandantu Korpusa. U decembru 1998. godine imenovan je za komandanta Prištinskog korpusa Treće armije VJ. Komandu je preuzeo najkasnije 6. januara 1999. godine i na tom položaju je bio sve vreme na koje se odnosi ova Optužnica. U svojstvu komandanta Korpusa:

- i. **VLADIMIR LAZAREVIĆ** komandovao je svim jedinicama Prištinskog korpusa, kao i jedinicama pridodatim ovom Korpusu u zoni njegove odgovornosti. Snosio je punu odgovornost za operacije koje su vodile jedinice Prištinskog korpusa VJ i jedinice pridodate Prištinskom korpusu, kao i za rad Štaba Komande Prištinskog korpusa.
- ii. **VLADIMIR LAZAREVIĆ**, prema Zakonu o odbrani SRJ, a preko struktura i mehanizama zajedničke komande i koordinacije, takođe je komandovao i rukovodio jedinicama MUP koje su bile potčinjene Prištinskom korpusu Treće armije VJ, ili delovale u saradnji ili u koordinaciji s njim, kao i vojno-teritorijalnim jedinicama i jedinicama civilne odbrane.

14. Sve vreme na koje se odnosi ova Optužnica, a najmanje od 4. juna 1997. godine, **VLASTIMIR ĐORĐEVIĆ** je bio pomoćnik ministra unutrašnjih poslova i načelnik RJB. Kao pomoćnik ministra MUP i načelnik RJB:

- i. **VLASTIMIR ĐORĐEVIĆ** je rukovodio RJB, po uputstvima ministra unutrašnjih poslova Vlajka Stojiljkovića. Bio je odgovoran za sve jedinice i osoblje RJB u Srbiji, uključujući Kosovo, u periodu od 1. januara do 20. juna 1999. godine.

15. Počev od maja 1998. godine i sve vreme na koje se odnosi ova Optužnica, **SRETEN LUKIĆ** je bio načelnik štaba MUP. U svojstvu načelnika štaba MUP:

- i. **SRETEN LUKIĆ** je planirao, organizovao, usmeravao, koordinirao i kontrolisao rad MUP na Kosovu.
- ii. **SRETEN LUKIĆ** je imao obavezu da štiti ljudske živote i bezbednost pojedinaca i njihove svojine; da sprečava i otkriva krivična dela i hapsi njihove počinioc; te da održava red i mir.
- iii. **SRETEN LUKIĆ** je komandovao operacijama MUP na Kosovu. Kao visoki oficir MUP, **SRETEN LUKIĆ** bio je odgovoran za jedinice MUP na Kosovu u periodu od 1. januara do 20. juna 1999. godine.

INDIVIDUALNA KRIVIČNA ODGOVORNOST

16. Svaki od optuženih individualno je odgovoran za zločine za koje se tereti u ovoj Optužnici shodno članovima 3, 5 i 7 Statuta Međunarodnog suda.

17. Optuženi su planirali, podsticali, naredili, počinili ili na drugi način pomagali i podržavali planiranje, pripremu ili izvršenje tih zločina. Kada je reč o vidovima odgovornosti za planiranje, podsticanje ili naređivanje zločina za koje se terete, optuženi su postupali svesni toga da postoji velika verovatnoća da će pri izvršenju tog plana, naređenja ili podsticaja biti počinjeni zločini. Kada je reč o vidu odgovornosti za pomaganje i podržavanje, optuženi su postupali znajući da će izvršena dela doprineti činjenju zločina.

18. Kad u ovoj Optužnici koristi reč "počiniti", tužilac nema nameru da sugerise da je ijedan od optuženih lično fizički počinio bilo koji od zločina za koji se terete. Reč "počiniti" se u ovoj Optužnici, kada se koristi u vezi s optuženima, odnosi na neposredno ili posredno učešće u udruženom zločinačkom poduhvatu u svojstvu saizvršioca.

19. Cilj ovog udruženog zločinačkog poduhvata bio je, *inter alia*, promena etničke ravnoteže na Kosovu u nastojanju da se obezbedi trajna srpska kontrola nad ovom pokrajinom. Taj cilj trebalo je da se ostvari krivičnim sredstvima, konkretno, široko rasprostranjenom ili sistematskom kampanjom terora i nasilja, uključujući deportaciju, ubistva, prisilno premeštanje i progon, usmerenom protiv albanskog stanovništva na Kosovu tokom perioda na koji se odnosi Optužnica. Da bi ostvarili ovaj cilj, svaki od optuženih, delujući individualno i/ili u međusobnoj sprezi, te sprezi s drugima, doprineo je udruženom zločinačkom poduhvatu, koristeći *de jure* i *de facto* ovlašćenja kojima je raspolagao.

20. Ovaj udruženi zločinački poduhvat nastao je najkasnije u oktobru 1998. godine i nastavio se tokom celog perioda u kojem su se desili zločini navedeni u tačkama od 1 do 5 ove Optužnice – počev od 1. januara 1999. ili približno tog datuma pa do 20. juna 1999. godine. Jedan broj pojedinaca učestvovao je u ovom udruženom zločinačkom poduhvatu tokom celog njegovog postojanja ili, alternativno, u razna vremena tokom njegovog postojanja, uključujući **MILANA MILUTINOVIĆA, NIKOLU ŠAINOVIĆA, DRAGOLJUBA OJDANIĆA, NEBOJŠU PAVKOVIĆA, VLADIMIRA LAZAREVIĆA, VLASTIMIRA ĐORĐEVIĆA, SREtenA LUKIĆA**, Slobodana Miloševića i Vlajka Stojiljkovića. Ostali učesnici bili su Radomir Marković, Obrad Stevanović, Dragan Ilić i druga poznata i nepoznata lica koja su bila u sastavu komandnih i koordinacionih organa i pripadnici snaga SRJ i Srbije, a delila su nameru da ostvare cilj ovog udruženog zločinačkog poduhvata. Pored toga, i/ili alternativno, **MILAN MILUTINOVIĆ, NIKOLA ŠAINOVIĆ, DRAGOLJUB OJDANIĆ, NEBOJŠA PAVKOVIĆ, VLADIMIR LAZAREVIĆ, VLASTIMIR ĐORĐEVIĆ, SREten LUKIĆ**, Slobodan Milošević, Vlajko Stojiljković, Radomir Marković, Obrad Stevanović i Dragan Ilić ostvarivali su ciljeve udruženog zločinačkog poduhvata preko pripadnika snaga SRJ i Srbije kojima su rukovodili, kako bi vršili zločine za koje se terete u ovoj Optužnici. Izraz "snage SRJ i Srbije" u ovoj Optužnici obuhvata sledeće snage i jedinice: VJ, uključujući Treću armiju, naročito Prištinski korpus Treće armije, i druge jedinice koje su bile stalno ili privremeno angažovane na Kosovu ili su na drugi način učestvovala u sukobu; MUP, uključujući Posebne jedinice policije (u daljem tekstu: PJP), Specijalnu antiterorističku jedinicu (u daljem tekstu: SAJ), rezervne jedinice policije, pripadnike sekretarijata MUP (u daljem tekstu: SUP), Jedinicu za specijalne operacije (u daljem tekstu: JSO) i agente Državne bezbednosti (u daljem tekstu: RDB); Prištinsku vojnu oblast i vojno-teritorijalne jedinice u njenom sastavu; jedinice civilne odbrane; jedinice civilne zaštite; civilne grupe koje su naoružali VJ i/ili MUP a koje su pretvorene u jedinice za odbranu sela i delovale pod komandom i bile u nadležnosti VJ i/ili

MUP, kao i dobrovoljce uključene u jedinice VJ i/ili MUP. U svakom od zločina navedenih u tačkama 1 do 5 Optužnice učestvovala je najmanje jedna jedinica VJ i jedna jedinica MUP.

21. Zločini nabrojani u tačkama od 1 do 5 ove Optužnice bili su deo cilja udruženog zločinačkog poduhvata i optuženi su s ostalim saizvršiocima delili nameru da se ti zločini izvrše. Alternativno, zločini nabrojani u tačkama od 3 do 5 bili su prirodne i predvidive posledice udruženog zločinačkog poduhvata, a optuženi su bili svesni toga da su takvi zločini moguća posledica udruženog zločinačkog poduhvata. Uprkos tome što su bili svesni predvidivih posledica, **MILAN MILUTINOVIĆ, NIKOLA ŠAINOVIĆ, DRAGOLJUB OJDANIĆ, NEBOJŠA PAVKOVIĆ, VLADIMIR LAZAREVIĆ, VLASTIMIR ĐORĐEVIĆ i SRETEN LUKIĆ** odlučili su da učestvuju u ovom udruženom zločinačkom poduhvatu. Svaki od optuženih i drugih učesnika u udruženom zločinačkom poduhvatu takođe je delio nameru i stanje svesti potrebne za činjenje svakog od krivičnih dela za koja se terete u tačkama od 1 do 5. Po tom osnovu, prema članu 7(1) Statuta, svaki od optuženih snosi individualnu krivičnu odgovornost za zločine koji se navode u tačkama od 1 do 5.

22. **MILAN MILUTINOVIĆ, NIKOLA ŠAINOVIĆ, DRAGOLJUB OJDANIĆ, NEBOJŠA PAVKOVIĆ, VLADIMIR LAZAREVIĆ, VLASTIMIR ĐORĐEVIĆ i SRETEN LUKIĆ**, osim što su se nalazili na položajima nadređene vlasti, takođe snose individualnu krivičnu odgovornost za činjenje i nečinjenje svojih podređenih, u skladu sa članom 7(3) Statuta Međunarodnog suda, za zločine koji se navode u tačkama od 1 do 5 ove Optužnice. Nadređeni je odgovoran za krivična dela svojih podređenih ako je znao ili je bilo razloga da zna da se njegovi podređeni spremaju da počine takva dela ili da su ih već počinili, a nadređeni nije preduzeo neophodne i razumne mere da spreči takva dela ili da kazni njihove počinioc.

PREGLED UDRUŽENOG ZLOČINAČKOG PODUHVATA

23. Sve vreme na koje se odnosi ova Optužnica postojao je delotvoran lanac komandovanja preko kojeg je rukovođenje i komandovanje funkcionisalo od najviših nivoa u Beogradu do snaga SRJ i Srbije na terenu. Razvijenost postojećih struktura rukovođenja i komandovanja obezbeđivala je stalno praćenje situacije na terenu, uz mogućnost brzog reagovanja i stalnog kontakta između nadređenih komandanata na najvišem nivou i njihovih podređenih. Po Ustavu i relevantnim zakonima i propisima SRJ, najviši organ vlasti zadužen za strateška pitanja vezana za odbranu SRJ bio je VSO, u čijem su sastavu tokom perioda na koji se odnosi Optužnica bili, između ostalih, Slobodan Milošević, **MILAN MILUTINOVIĆ** i **DRAGOLJUB OJDANIĆ**. VSO je imao vrhovnu vlast nad VJ i drugim organizacijama angažovanim na odbrani zemlje. Za vreme ratnog stanja koje je proglašeno 24. marta 1999, Vrhovna komanda je postala najviši vojni i civilni organ rukovođenja. Na njenom čelu bio je Slobodan Milošević, a njeni članovi su bili i **MILAN MILUTINOVIĆ** i **DRAGOLJUB OJDANIĆ**. Ona je formulisala strategiju, izdavala direktive i komandovala operacijama snaga SRJ i Srbije. Članovi VSO, Vrhovne komande i Komande VJ rukovodili su i komandovali MUP i njemu podređenim jedinicama, budući da je relevantni zakon SRJ predviđao da je za vreme neposredne ratne opasnosti (23. mart 1999) i ratnog stanja (od 24. marta 1999. do 26. juna 1999) MUP podređen VJ prilikom angažovanja u borbenim dejstvima.

24. Slobodan Milošević, **MILAN MILUTINOVIĆ** i **NIKOLA ŠAINOVIĆ** komandovali su snagama SRJ i Srbije i preko drugih organa, uključujući Zajedničku komandu na čelu s **NIKOLOM ŠAINOVIĆEM**, koja je imala zadatak da koordinira rad organa civilnih vlasti s aktivnostima organizacija koje su bile u sastavu snaga SRJ i Srbije na Kosovu i da obezbedi da njihova dejstva budu u skladu s političkim ciljevima. Zajednička komanda je takođe vršila *de facto* komandnu vlast nad tim organima. Ta komandna vlast upotpunjavala je interne lance

komandovanja VJ i MUP radi obezbeđenja saradnje i koordinacije. Zajedničku komandu činili su članovi visokog civilnog, političkog i vojnog rukovodstva, uključujući **NEBOJŠU PAVKOVIĆA**, komandanta Treće armije, **VLADIMIRA LAZAREVIĆA**, komandanta Prištinskog korpusa, **SRETENA LUKIĆA**, načelnika štaba MUP, predsednika Privremenog izvršnog veća (u daljem tekstu: PIV) i druge rukovodioce iz VJ i MUP.

25. Snage SRJ i Srbije su hotimično, putem široko rasprostranjenog i sistematskog delovanja, na stotine hiljada kosovskih Albanaca silom proterale iz njihovih domova i raselile ih širom cele pokrajine Kosovo. Da bi omogućile ova proterivanja ili raseljavanja, snage SRJ i Srbije su namerno stvarale atmosferu straha i pritiska upotrebom sile, pretnjama silom i delima nasilja.

26. Širom Kosova, snage SRJ i Srbije vodile su hotimičnu i široko rasprostranjenu ili sistematsku kampanju uništavanja imovine civila kosovskih Albanaca. To je postignuto široko rasprostranjenim granatiranjem gradova i sela; spaljivanjem i uništavanjem imovine, uključujući stambene objekte, poljoprivredna gazdinstva, privredne objekte, spomenike kulture i verske objekte; te uništavanjem lične imovine. Usled tih usaglašenih aktivnosti, sela, gradovi i čitave oblasti postali su nepogodni za stanovanje za kosovske Albance.

27. Pored hotimičnog uništavanja imovine u vlasništvu civila kosovskih Albanaca, snage SRJ i Srbije su nad civilima kosovskim Albancima činile široko rasprostranjena ili sistematska dela brutalnosti i nasilja kako bi održavale atmosferu straha i stvarale kaos i uvek prisutan strah za život. Snage SRJ i Srbije išle su od sela do sela, a u mestima i gradovima s kraja na kraj naseljenog mesta, preteći i proterujući stanovnike kosovske Albance. Kosovski Albanci su često zastrašivani, napadani ili ubijani na očigled drugih, kako bi se njihove porodice i komšije prisilile na odlazak. Mnogi kosovski Albanci koji nisu direktno proterani iz svojih mesta pobjegli su zbog klime terora stvorene široko rasprostranjenim ili sistematskim batinanjima, maltretiranjem, seksualnim zlostavljanjem, protivpravnim lišavanjem slobode, ubijanjem, granatiranjem i pljačkom do kojih je dolazilo širom cele pokrajine. Snage SRJ i Srbije su kosovske Albance stalno izlagale uvredama, rasnim pogrdama, ponižavajućim postupcima i drugim oblicima fizičkog i psihičkog maltretiranja na osnovu njihove rasne, verske i političke pripadnosti. Raseljavani su kosovski Albanci iz svih delova društva, uključujući žene, decu, stare i nemoćne.

28. Hiljade kosovskih Albanaca, koji su bežali iz svojih domova zbog postupanja snaga SRJ i Srbije i hotimično stvorene klime terora koja se proširila na celu teritoriju Kosova, priključili su se konvojima ljudi koji su se kretali prema granici Kosova s Albanijom i Makedonijom. Duž puta prema graničnim prelazima, snage SRJ i Srbije držale su kontrolne punktove na kojima su raseljeni kosovski Albanci bili izloženi daljim batinanjima, otimačini, razbojništvu, maltretiranju, napadima i protivpravnom lišavanju slobode, i na kojim su ih ubijali. U drugim prilikama su snage SRJ i Srbije sprovodile grupe proteranih kosovskih Albanaca do granice. Tim metodama snage SRJ i Srbije kontrolisale su kretanje raseljenih kosovskih Albanaca do granice. Raseljeni kosovski Albanci su često do granice Kosova dolazili pešice u kolonama od po nekoliko hiljada lica ili na traktorima, kamionima i prikolicama, kao i vozovima, autobusima ili kamionima koje su organizovale i obezbedile snage SRJ i Srbije.

29. Pored toga, hiljade kosovskih Albanaca koji su pobjegli iz svojih domova i na taj način bili prisilno premešteni zbog postupanja snaga SRJ i Srbije i hotimično stvorene klime terora koja se proširila celom teritorijom Kosova, morali su danima, nedeljama i mesecima da traže sklonište po drugim gradovima i selima i/ili po šumama i planinama širom pokrajine. Neka od tih interno raseljenih lica ostala su unutar pokrajine Kosovo tokom čitavog perioda na koji se odnosi ova Optužnica, a mnogi su umrli usled teških vremenskih uslova, nedovoljnih količina hrane, neadekvatne medicinske nege i iscrpljenosti. Drugi su na kraju prešli neku od granica

Kosova s Albanijom, Makedonijom, Crnom Gorom, ili su prešli granicu pokrajine prema Srbiji. Snage SRJ i Srbije kontrolisale su i koordinirale kretanje mnogih kosovskih Albanaca raseljenih unutar Kosova sve dok i oni napokon nisu bili proterani sa Kosova.

30. Širom Kosova, u hotimičnom i široko rasprostranjenom ili sistematskom nastojanju da se proterani kosovski Albanci odvrte od povratka svojim domovima, snage SRJ i Srbije pljačkale su i harale ličnu imovinu i privredne objekte kosovskih Albanaca. Snage SRJ i Srbije su pomoću masovnih racija, pretnji silom i primene nasilja pljačkale novac i dragocenosti kosovskih Albanaca, dok su u širokim razmerama ili na sistematski način vlasti na graničnim prelazima SRJ krale lična vozila i drugu imovinu kosovskih Albanaca koji su deportovani iz pokrajine.

31. Pored toga, širom Kosova, snage SRJ i Srbije sistematski su oduzimale i uništavale lične isprave i saobraćajne dozvole za vozila koja su pripadala civilima kosovskim Albancima. Kako su kosovski Albanci isterivani iz svojih domova i upućivani ka granicama Kosova, na odabranim punktovima na putu ka graničnim prelazima i na graničnim prelazima prema Albaniji i Makedoniji od njih je traženo da predaju lične isprave. Ove radnje su preduzimane kako bi se izbrisao svaki trag prisustva deportovanih kosovskih Albanaca na Kosovu i kako bi im se uskratilo pravo na povratak domovima.

32. Zločini izvršeni u svakoj od opština i lokacija navedenih dole u paragrafima od 71 do 77 odvijali su se po jasnom obrascu i vršile su ih snage SRJ i Srbije, delujući koordinirano i u saradnji i dopunjujući se radi postizanja zajedničkog cilja.

33. Svaki od optuženih učestvovao je u udruženom zločinačkom poduhvatu na načine navedene (za svakog optuženog pojedinačno) u paragrafima dole. Svaki od optuženih takođe snosi odgovornost po osnovu planiranja, podsticanja, naređivanja, pomaganja i podržavanja, svaki od optuženih takođe snosi odgovornost u skladu s članom 7(1), a po osnovu činjenica navedenih (za svakog optuženog pojedinačno) u sledećim paragrafima u skladu s članom 7(3).

MILAN MILUTINOVIĆ

34. Pozivom na paragrafe 1 i 8, tužilac ih ovde ponovo navodi i uvrštava.

35. **MILAN MILUTINOVIĆ** je, delujući individualno i/ili u sprezi s drugim učesnicima udruženog zločinačkog poduhvata, učestvovao u udruženom zločinačkom poduhvatu, između ostalog, na sledeće načine:

- a. kao član VSO i Vrhovne komande, a i kao učesnik drugih sastanaka najvišeg rukovodstva civilnih vlasti, VJ i MUP, komandovao je, rukovodio, upravljao i na druge načine vršio efektivnu kontrolu nad snagama SRJ i Srbije koje su učestvovalе u vršenju zločina za koje se optuženi terete u ovoj Optužnici;
- b. kao član VSO i Vrhovne komande, a i kao učesnik drugih sastanaka najvišeg rukovodstva civilnih vlasti, VJ i MUP, učestvovao je u planiranju, koordinaciji i naređivanju operacija i aktivnosti snaga SRJ i Srbije na Kosovu koje su učestvovalе u vršenju zločina za koje se optuženi terete u ovoj Optužnici, kao i u upravljanju tim operacijama i aktivnostima;
- c. prema uputstvima Slobodana Miloševića, **MILAN MILUTINOVIĆ** je vršio vlast nad VJ i MUP i aktivno je učestvovao u međunarodnim pregovorima;
- d. kao predsednik Srbije, koristio je svoje ovlašćenje da donosi ukaze kako bi uveo mere koje su doprinele zločinima za koje se optuženi terete u tačkama 1, 2 i 5;

- e. kao član VSO i Vrhovne komande, pospešivao je, podstrekavao, omogućavao, podsticao i/ili tolerisao vršenje zločina tokom 1998. godine i tokom perioda na koji se odnosi Optužnica;
 - f. podstakao je i dao legitimnost zločinima počinjenim protiv kosovskih Albanaca time što nije prijavio i/ili sproveo istragu o zločinima ili navodnim zločinima protiv njih, nije preduzeo ništa povodom tih navoda i/ili istraga i/ili nije kaznio ili disciplinski gonio pripadnike snaga SRJ i Srbije;
 - g. kao istaknuti član SPS, sprovodio je politiku koju je utvrđivao Slobodan Milošević, uključujući time što je kaznio jednog visokog srpskog političara koji je doveo u pitanje politiku Slobodana Miloševića na Kosovu.
36. Učešće **MILANA MILUTINOVIĆA** u navedenim zločinima je, pored toga i alternativno, jedini zaključak koji se može izvući iz gorenavedenih činjenica, kao i, između ostalog, sledećih faktora:
- a. njegove vlasti nad snagama SRJ i Srbije, koja je proisticala iz njegove uloge u VSO i Vrhovnoj komandi, kao i učešća na drugim sastancima najvišeg rukovodstva civilnih vlasti, VJ i MUP;
 - b. propisnog funkcionisanja sistema izveštavanja Vrhovne komande i VSO od strane VJ i MUP tokom 1998. godine i u periodu na koji se odnosi Optužnica;
 - c. njegovog znanja da će snage SRJ i Srbije verovatno počiniti zločine na Kosovu tokom perioda na koji se odnosi Optužnica, uključujući znanje stečeno na osnovu opsežnih izveštaja iz mnogih izvora o navodnim zločinima počinjenim 1998. na Kosovu;
 - d. njegovog znanja o učešću snaga SRJ i Srbije u zločinima počinjenim na Kosovu 1998. godine i tokom perioda na koji se odnosi Optužnica;
 - e. široko rasprostranjene i sistematske prirode zločina za koje se optuženi terete;
 - f. perioda tokom kojeg su ti zločini počinjeni;
 - g. nepreduzimanja razumnih mera kako bi sprečio ili kaznio lica odgovorna za zločine za koje se optuženi terete;
 - h. njegove uloge u stvaranju okruženja koje je tolerisalo kažnjivo postupanje, uključujući nepreduzimanje razumnih mera kako bi sprečio ili kaznio činjenje zločina za koje se optuženi terete u tačkama od 1 do 5;
 - i. njegovog znanja o nameri lica u udruženom zločinačkom poduhvatu da sprovedu u delo zločine za koje se optuženi terete u ovoj Optužnici;
 - j. neostvarivanja njegovih ovlašćenja kao predsednika Srbije da spreči izvršenje i/ili kazni izvršioce zločina za koje se optuženi terete u ovoj Optužnici.
37. Pored njegovih *de jure* ovlašćenja, sve vreme na koje se odnosi ova Optužnica, **MILAN MILUTINOVIĆ** je vršio znatan *de facto* uticaj ili kontrolu nad brojnim institucijama presudnim za vršenje zločina za koje se optuženi ovde terete ili uključenim u to. **MILAN MILUTINOVIĆ** je vršio *de facto* uticaj ili kontrolu nad funkcijama i institucijama koje su nominalno bile u nadležnosti Vlade Srbije i Skupštine Srbije i njenih autonomnih pokrajina, uključujući, između ostalog, MUP.
38. Kao predsednik Srbije i član Vrhovnog saveta odbrane i Vrhovne komande s pravom glasa, a shodno svojim *de facto* ovlašćenjima, **MILAN MILUTINOVIĆ** je ostvarivao komandno ovlašćenje i/ili efektivnu kontrolu nad snagama SRJ i Srbije.
39. To da je **MILAN MILUTINOVIĆ** imao potrebnu *mens rea* za odgovornost po članovima 7(1) i 7(3) zasniva se na mnogim faktorima i/ili jedini je zaključak koji se može izvući iz njih, uključujući gorenavedene, kao i sledeće faktore:

- a. njegovo znanje da će snage SRJ i Srbije verovatno počiniti zločine na Kosovu, između ostalog i na osnovu opsežnih izveštaja iz mnogih izvora o navodnim zločinima počinjenim 1998. na Kosovu;
- b. te navode su javno iznosili i isticali, između ostalih, strane diplomate, Ujedinjene nacije, OEBS, organizacije za ljudska prava, domaća i strana sredstva javnog informisanja i kosovski Albanci, između ostalog i na njegovim sastancima s Ibrahimom Rugovom i drugim liderima kosovskih Albanaca u aprilu 1999;
- c. njegove sastanke sa Slobodanom Miloševićem na kojima su pravili planove i konsultovali se;
- d. njegovo prisustvo na sastancima na kojima su drugi učesnici udruženog zločinačkog poduhvata davali izjave koje su se svodile na to da su svi kosovski Albanci kriminalci koje treba pobiti;
- e. njegovu upoznatost sa smenjivanjem visokih funkcionera MUP i VJ koji su izrazili neslaganje s politikom Slobodana Miloševića na Kosovu i odobravanje tog smenjivanja, uz istovremeno unapređivanje i dovođenje na njihova mesta lica koja su tu politiku podržavala;
- f. navodi o zločinima snaga SRJ i Srbije doveli su, između ostalog, do formiranja Diplomatske posmatračke misije na Kosovu (u daljem tekstu: DPMK) i Posmatračke misije Evropske unije (u daljem tekstu: PMEUE), kao i do intenzivnih pregovora u Beogradu u oktobru 1998. u kojima su učestvovali civilno rukovodstvo SRJ i Srbije i visoki rukovodioci MUP i VJ), što je, između ostalog, dovelo do formiranja Verifikacione misije za Kosovo (u daljem tekstu: VMK);
- g. u celom svetu, uključujući u SRJ, bilo je poznato da su takvi navodi bili osnova na kojoj je NATO objavio da započinje vazdušne napade na SRJ, bez obzira na to da li se s tom osnovom neko slaže ili ne slaže;
- h. bio je obavešten o masovnom raseljavanju kosovskih Albanaca i izvršenju brojnih drugih zločina i to, između ostalog, preko sistema izveštavanja unutar VJ i MUP, sredstava javnog informisanja i svojih sastanaka s visokim funkcionerima VJ i MUP;
- i. njegova upoznatost s prikrivanjem zločina ubistva od strane pripadnika snaga SRJ i Srbije.

DRAGOLJUB OJDANIĆ

40. Pozivom na paragrafe 3 i 11, tužilac ih ovde ponovo navodi i uvrštava.

41. **DRAGOLJUB OJDANIĆ** je, delujući individualno i/ili u sprezi s drugim učesnicima udruženog zločinačkog poduhvata, učestvovao u udruženom zločinačkom poduhvatu, između ostalog, na sledeće načine:

- a. kao načelnik Generalštaba VJ i predsednik Kolegijuma VJ, komandovao je, rukovodio, upravljao i/ili na druge načine vršio efektivnu kontrolu nad VJ i njoj podređenim jedinicama koje su učestvovala u vršenju zločina za koje se optuženi terete u ovoj Optužnici;
- b. komandovao je, rukovodio, upravljao i/ili na druge načine vršio efektivnu kontrolu nad jedinicama MUP i drugim organima koji su, po Zakonu o odbrani SRJ, podređeni VJ za vreme neposredne ratne opasnosti ili ratnog stanja ili koji su delovali u sprezi sa VJ;
- c. kao član Vrhovne komande i Štaba Vrhovne komande, a i kao učesnik drugih sastanaka najvišeg rukovodstva civilnih vlasti, VJ i MUP, učestvovao je u

- planiranju, koordinaciji i naređivanju operacija i aktivnosti snaga SRJ i Srbije na Kosovu koje su učestvovala u vršenju zločina za koje se optuženi terete u ovoj Optužnici, kao i u upravljanju tim operacijama i aktivnostima;
- d. sprovodio je pripreme za pozivanje građana na obavezno služenje vojnog roka i za mobilizaciju VJ; pratio je i predlagao mere za rešavanje problema i obavestavao Vladu SRJ i Vrhovni savet odbrane o sprovođenju mobilizacije;
 - e. organizovao je i održavao komunikaciju između VSO, VJ i jedinica i institucija koje su bile direktno podređene Generalštabu VJ i/ili su delovale u sprezi s njim;
 - f. koordinirao je, planirao, podstrekavao i naređivao operacije i aktivnosti VJ, posebno Treće armije, uključujući Prištinski korpus i snage koje su bile direktno podređene VJ i/ili su delovale u sprezi s njom, a koje su učestvovala u vršenju zločina za koje se optuženi terete u ovoj Optužnici, kao i upravljao tim operacijama i aktivnostima;
 - g. učestvovao je u planiranju, podstrekavanju i naređivanju prikrivanja zločina ubistva od strane pripadnika VJ i podređenih snaga;
 - h. kao načelnik Generalštaba VJ, pospešivao je, podstrekavao, omogućavao, podsticao i/ili tolerisao vršenje zločina od strane VJ i podređenih snaga tokom perioda na koji se odnosi Optužnica;
 - i. podstakao je i dao legitimnost zločinima počinjenim protiv kosovskih Albanaca time što nije sproveo istragu o zločinima ili navodnim zločinima protiv njih, nije preduzeo ništa povodom tih navoda i/ili istraga i/ili nije kaznio ili disciplinski gonio pripadnike snaga SRJ i Srbije;
 - j. kao zamenik načelnika Generalštaba VJ tokom 1998. godine i kao načelnik Generalštaba VJ tokom perioda na koji se odnosi Optužnica, učestvovao je u naoružavanju i obuci pretežno nealbanskih civila koji su činili lokalne ili seoske jedinice odbrane, dok su pretežno albanska sela razoružavana;
 - k. znao je da su u VJ i MUP bili uključeni dobrovoljci i dobrovoljačke grupe, uključujući one za koje se odranije tvrdilo da su učestvovali u teškim zločinima protiv civila u drugim sukobima, između ostalog i na Kosovu 1998. godine.

42. Učešće **DRAGOLJUBA OJDANIĆA** u navedenim zločinima je, pored toga i alternativno, jedini zaključak koji se može izvući iz gorenavedenih činjenica, kao i, između ostalog, sledećih faktora:

- a. njegove vlasti nad snagama SRJ i Srbije, koja je proisticala iz njegove uloge načelnika Generalštaba VJ i predsednika Kolegijuma VJ, člana Vrhovne komande i Štaba Vrhovne komande, kao i učešća na drugim sastancima s najvišim rukovodstvom civilnih vlasti, VJ i MUP;
- b. propisnog funkcionisanja sistema izveštavanja od strane VJ i MUP tokom 1998. godine i u periodu na koji se odnosi Optužnica;
- c. njegovog znanja o događajima na Kosovu koje je imao zahvaljujući svom položaju načelnika Generalštaba VJ i predsednika Kolegijuma VJ, člana Vrhovne komande i Štaba Vrhovne komande, kao i svim sistemima izveštavanja tih organa i izveštajima sredstava javnog informisanja;
- d. njegovog znanja o učešću snaga SRJ i Srbije u zločinima počinjenim na Kosovu 1998. godine i tokom perioda na koji se odnosi Optužnica;
- e. njegovog znanja naročito o učešću snaga VJ i podređenih jedinica u zločinima za koje se optuženi terete, počinjenim 1998. godine i tokom perioda na koji se odnosi Optužnica;
- f. njegovog znanja da će snage SRJ i Srbije verovatno počiniti zločine na Kosovu tokom perioda na koji se odnosi Optužnica, između ostalog i na osnovu opsežnih izveštaja iz mnogih izvora o navodnim zločinima počinjenim 1998. na Kosovu;

- g. široko rasprostranjene i sistematske prirode zločina za koje se optuženi terete u zoni odgovornosti Treće armije i Prištinskog korpusa i njemu podređenih jedinica;
- h. perioda tokom kojeg su ti zločini počinjeni;
- i. nepreduzimanja razumnih mera kako bi sprečio ili kaznio lica odgovorna za zločine za koje se optuženi terete;
- j. njegove uloge u stvaranju okruženja koje je tolerisalo kažnjivo postupanje, uključujući nepreduzimanje razumnih mera kako bi sprečio ili kaznio činjenje zločina za koje se optuženi terete u tačkama od 1 do 5;
- k. njegovog znanja o nameri lica u udruženom zločinačkom poduhvatu da sprovedu u delo zločine za koje se optuženi terete u ovoj Optužnici;
- l. njegovog učešća u razgovorima o zločinima počinjenim na Kosovu od strane snaga SRJ i Srbije, između ostalog na sastancima najvišeg rukovodstva civilnih vlasti, VJ i MUP.

43. Kao načelnik Generalštaba VJ i kao član Vrhovne komande i Štaba Vrhovne komande, **DRAGOLJUB OJDANIĆ** je ostvarivao komandno ovlašćenje i/ili efektivnu kontrolu nad VJ, uključujući Treću armiju, naročito Prištinski korpus Treće armije, i druge jedinice koje su bile stalno ili privremeno angažovane na Kosovu ili su na drugi način učestvovala u sukobu; MUP, uključujući Posebne jedinice policije (u daljem tekstu: PJP), Specijalnu antiterorističku jedinicu (u daljem tekstu: SAJ), rezervne jedinice policije, pripadnike sekretarijata MUP (u daljem tekstu: SUP), Jedinicu za specijalne operacije (u daljem tekstu: JSO) i agente Državne bezbednosti (u daljem tekstu: RDB); Prištinsku vojnu oblast i vojno-teritorijalne jedinice u njenom sastavu; jedinice civilne odbrane; jedinice civilne zaštite; civilne grupe koje su naoružali VJ i/ili MUP a koje su pretvorene u jedinice za odbranu sela i delovale pod komandom i bile u nadležnosti VJ i/ili MUP, kao i dobrovoljce uključene u jedinice VJ i/ili MUP.

44. To da je **DRAGOLJUB OJDANIĆ** imao potrebnu *mens rea* za odgovornost po članovima 7(1) i 7(3) zasniva se na mnogim faktorima i/ili jedini je zaključak koji se može izvući iz njih, uključujući gorenavedene, kao i sledeće faktore:

- a. njegovo znanje da će snage SRJ i Srbije verovatno počiniti zločine na Kosovu, na osnovu opsežnih izveštaja iz mnogih izvora o navodnim zločinima počinjenim 1998. na Kosovu;
- b. te navode su javno iznosili i isticali, između ostalih, strane diplomate, Ujedinjene nacije, OEBS, organizacije za ljudska prava, domaća i strana sredstva javnog informisanja i kosovski Albanci;
- c. navodi o zločinima snaga SRJ i Srbije doveli su, između ostalog, do formiranja misija DPMK i PMEUE, kao i do intenzivnih pregovora u Beogradu u oktobru 1998. (u kojima su učestvovali civilno rukovodstvo SRJ i Srbije i visoki rukovodioci MUP i VJ), što je, između ostalog, dovelo do formiranja misije VMK;
- d. u celom svetu, uključujući u SRJ, bilo je poznato da su takvi navodi bili osnova na kojoj je NATO objavio da započinje vazdušne napade na SRJ, bez obzira na to da li se s tom osnovom neko slaže ili ne slaže;
- e. bio je obavešten o masovnom raseljavanju kosovskih Albanaca i izvršenju brojnih drugih zločina i to, između ostalog, preko sistema izveštavanja unutar VJ, sredstava javnog informisanja i svojih sastanaka s visokim funkcionerima VJ i MUP;
- f. njegovo učešće u razgovorima o zločinima koje su na Kosovu počinili VJ i MUP, između ostalog na sastancima najvišeg rukovodstva civilnih vlasti, VJ i MUP.

NIKOLA ŠAINOVIĆ

45. Pozivom na paragrafe 2 i 10, tužilac ih ovde ponovo navodi i uvrštava.

46. **NIKOLA ŠAINOVIĆ** je, delujući individualno i/ili u sprezi s drugim učesnicima udruženog zločinačkog poduhvata, učestvovao u udruženom zločinačkom poduhvatu, između ostalog, na sledeće načine:

- a. kao potpredsednik Vlade SRJ zadužen za Kosovo, izvršavao je ovlašćenja Slobodana Miloševića vezana za Kosovo, uključujući ovlašćenja nad VJ, MUP i civilnim organima;
- b. kao potpredsednik Vlade SRJ zadužen za Kosovo, dobijao je od Slobodana Miloševića uputstva koja je prenosio i obrazlagao VJ i MUP, kako neposredno, tako i preko Zajedničke komande;
- c. kao lice na čelu Zajedničke komande, komandovao je, rukovodio, upravljao i/ili na druge načine vršio efektivnu kontrolu nad snagama SRJ i Srbije na Kosovu koje su učestvovala u izvršenju zločina za koje se optuženi terete u ovoj Optužnici;
- d. učestvovao je u planiranju, koordinaciji i naređivanju operacija i aktivnosti snaga SRJ i Srbije na Kosovu koje su učestvovala u vršenju zločina za koje se optuženi terete u ovoj Optužnici;
- e. učestvovao je u planiranju, podstrekavanju i naređivanju prikrivanja zločina ubistva od strane pripadnika snaga SRJ i Srbije;
- f. kao lice na čelu Zajedničke komande, pospešivao je, podstrekavao, omogućavao, podsticao i/ili tolerisao vršenje zločina od strane snaga SRJ i Srbije u toku 1998. i tokom perioda na koji se odnosi Optužnica;
- g. znao je da su u VJ i MUP bili uključeni dobrovoljci i dobrovoljačke grupe, uključujući one za koje se odranije tvrdilo da su učestvovali u teškim zločinima protiv civila u drugim sukobima, između ostalog i na Kosovu 1998. godine, i to je odobravao;
- h. podstakao je i dao legitimnost zločinima počinjenim protiv kosovskih Albanaca time što nije prijavio i/ili sproveo istragu o zločinima ili navodnim zločinima protiv njih, nije preduzeo ništa povodom tih navoda i/ili istraga i/ili nije kaznio ili disciplinski gonio pripadnike snaga SRJ i Srbije;
- i. kao lice na čelu Zajedničke komande, učestvovao je u naoružavanju i obuci pretežno nealbanskih civila koji su činili lokalne ili seoske jedinice odbrane, dok su pretežno albanska sela razoružavana;
- j. izneo je stav da na Kosovu treba postići bolji demografski odnos između Srba i Albanaca;

47. Učešće **NIKOLE ŠAINOVIĆA** u navedenim zločinima je, pored toga i alternativno, jedini zaključak koji se može izvući iz gorenavedenih činjenica, kao i, između ostalog, sledećih faktora:

- a. njegove vlasti nad snagama SRJ i Srbije na Kosovu s obzirom na to da je bio na čelu Zajedničke komande;
- b. njegove vlasti nad VJ i MUP u skladu s uputstvima Slobodana Miloševića;
- c. propisnog funkcionisanja sistema izveštavanja VJ i MUP tokom 1998. godine i u periodu na koji se odnosi Optužnica;
- d. njegovog znanja o zločinima koje su tokom 1998. godine i u periodu na koji se odnosi Optužnica na Kosovu počinile snage SRJ i Srbije;

- e. njegovog znanja da će snage SRJ i Srbije verovatno počiniti zločine na Kosovu tokom perioda na koji se odnosi Optužnica, na osnovu opsežnih izveštaja iz mnogih izvora o navodnim zločinima počinjenim 1998. na Kosovu;
- f. široko rasprostranjene i sistematske prirode zločina za koje se optuženi terete u zoni odgovornosti snaga SRJ i Srbije na Kosovu;
- g. perioda tokom kojeg su ti zločini izvršeni;
- h. nepreduzimanja razumnih mera kako bi sprečio ili kaznio lica odgovorna za zločine za koje se optuženi terete;
- i. njegove uloge u stvaranju okruženja koje je tolerisalo kažnjivo postupanje, uključujući nepreduzimanje razumnih mera kako bi sprečio ili kaznio činjenje zločina za koje se optuženi terete u tačkama od 1 do 5;
- j. njegovog znanja o nameri lica u udruženom zločinačkom poduhvatu da sprovedu u delo zločine za koje se optuženi terete u ovoj Optužnici;
- k. vlasti koju je imao nad svim drugim funkcionerima SRJ i Srbije na Kosovu i na taj način bio obavešten o masovnom raseljavanju kosovskih Albanaca i izvršenju brojnih drugih zločina i to, između ostalog, preko sistema izveštavanja unutar VJ i MUP, sredstava javnog informisanja, te svog predsedavanja sastancima s visokim funkcionerima VJ, MUP, civilnih vlasti, Zajedničke komande i PIV.
- l. njegove upoznatosti, preko ostalih učesnika udruženog zločinačkog poduhvata, s incidentom u Račku/Rečak 15. januara 1999. i učešća na sastanku na kojem se razgovaralo o reakcijama na incident u Račku/Rečak;
- m. njegovog učešća u razgovorima o zločinima počinjenim na Kosovu od strane snaga SRJ i Srbije, između ostalog na sastancima najvišeg rukovodstva civilnih vlasti, VJ i MUP.

48. Kao potpredsednik Vlade SRJ, izaslanik Slobodana Miloševića u svim pitanjima vezanim za Kosovo i lice na čelu Zajedničke komande, **NIKOLA ŠAINOVIĆ** je ostvarivao komandno ovlašćenje i/ili efektivnu kontrolu nad jedinicama VJ angažovanim na Kosovu, uključujući Treću armiju, naročito Prištinski korpus Treće armije, i druge jedinice koje su bile stalno ili privremeno angažovane na Kosovu; jedinice MUP angažovane na Kosovu, uključujući Posebne jedinice policije (u daljem tekstu: PJP), Specijalnu antiterorističku jedinicu (u daljem tekstu: SAJ), rezervne jedinice policije, pripadnike sekretarijata MUP (u daljem tekstu: SUP), Jedinicu za specijalne operacije (u daljem tekstu: JSO) i agente Državne bezbednosti (u daljem tekstu: RDB); Prištinsku vojnu oblast i vojno-teritorijalne jedinice u njenom sastavu; jedinice civilne odbrane; jedinice civilne zaštite; civilne grupe koje su naoružali VJ i/ili MUP a koje su pretvorene u jedinice za odbranu sela i delovale pod komandom i bile u nadležnosti VJ i/ili MUP, kao i dobrovoljce uključene u jedinice VJ i/ili MUP. **NIKOLA ŠAINOVIĆ** je, po uputstvima Slobodana Miloševića, *de facto* imao vlast nad **DRAGOLJUBOM OJDANIĆEM**, Vlajkom Stojiljkovićem i njima podređenima.

49. Činjenica da je **NIKOLA ŠAINOVIĆ** imao potrebnu *mens rea* za odgovornost po članovima 7(1) i 7(3) zasniva se na mnogim faktorima i/ili jedini je zaključak koji se može izvući iz njih, uključujući gorenavedene, kao i sledeće faktore:

- a. njegovo znanje da su snage SRJ i Srbije 1998. počinile zločine na Kosovu, o čemu je bio obavešten kao član nekoliko delegacija SRJ zaduženih za utvrđivanje činjenica na Kosovu 1998;
- b. njegovo znanje da će snage SRJ i Srbije na Kosovu, a naročito dobrovoljci i dobrovoljačke jedinice, verovatno počiniti zločine na Kosovu, na osnovu opsežnih izveštaja iz mnogih izvora o navodnim zločinima počinjenim 1998. na Kosovu;

- c. te navode su javno iznosili i isticali, između ostalih, strane diplomate, Ujedinjene nacije, OEBS, organizacije za ljudska prava, domaća i strana sredstva javnog informisanja i kosovski Albanci, s mnogima od kojih se on lično sastajao na sastancima;
- d. navodi o zločinima snaga SRJ i Srbije doveli su, između ostalog, do formiranja misija DPMK i PMEUE, kao i do intenzivnih pregovora u Beogradu u oktobru 1998. (u kojima su učestvovali civilno rukovodstvo SRJ i Srbije i visoki rukovodioci MUP i VJ), što je, između ostalog, dovelo do formiranja misije VMK;
- e. te navode je pokrenula VMK s kojom je on kontaktirao kao predsednik Komisije SRJ za saradnju;
- f. u celom svetu, uključujući u SRJ, bilo je poznato da su takvi navodi bili osnova na kojoj je NATO objavio da započinje vazdušne napade na SRJ, bez obzira na to da li se s tom osnovom neko slaže ili ne slaže;
- g. bio je obavešten o masovnom raseljavanju kosovskih Albanaca i izvršenju brojnih drugih zločina i to, između ostalog, preko sistema izveštavanja unutar VJ i MUP, sredstava javnog informisanja, svojih sastanaka s visokim funkcionerima VJ i MUP u Zajedničkoj komandi i s PIV;
- h. njegovo učešće u razgovoru o zločinima koje su VJ i MUP počinili na Kosovu, između ostalog na brifingu u vezi s Račkom/Rečak 15. januara 1999, na jednom sastanku 1998, na kojem je visoki predstavnik VJ naveo da se na Kosovu primenjuje prekomerna sila, kao i na sastancima najvišeg rukovodstva civilnih vlasti, VJ i MUP.

NEBOJŠA PAVKOVIĆ

50. Pozivom na paragrafe 4 i 12, tužilac ih ovde ponovo navodi i uvrštava.

51. **NEBOJŠA PAVKOVIĆ** je, delujući individualno i/ili u sprezi s drugim učesnicima udruženog zločinačkog poduhvata, učestvovao u udruženom zločinačkom poduhvatu, između ostalog, na sledeće načine:

- a. kao komandant Treće armije, komandovao je, rukovodio, upravljao i/ili na druge načine vršio efektivnu kontrolu nad Trećom armijom, uključujući Prištinski korpus i jedinice koje su mu bile podređene, a koje su učestvovala u vršenju zločina za koje se optuženi terete u ovoj Optužnici;
- b. kao član Zajedničke komande, komandovao je, rukovodio, upravljao i/ili na druge načine vršio efektivnu kontrolu nad Trećom armijom, uključujući Prištinski korpus i jedinice koje su bile podređene VJ ili su delovale u sprezi s njom, a koje su učestvovala u vršenju zločina na Kosovu za koje se optuženi terete u ovoj Optužnici;
- c. kao komandant Prištinskog korpusa 1998. i komandant Treće armije tokom perioda na koji se odnosi Optužnica, učestvovao je u naoružavanju i obuci pretežno nealbanskih civila koji su činili lokalne ili seoske jedinice odbrane, dok su pretežno albanska sela razoružavana;
- d. koordinirao je, planirao, podstrekavao i naređivao operacije i aktivnosti Treće armije, uključujući Prištinski korpus i snage koje su bile direktno podređene VJ i/ili su delovale u sprezi s njom, a koje su učestvovala u vršenju zločina za koje se optuženi terete u ovoj Optužnici, kao i upravljao tim operacijama i aktivnostima;
- e. učestvovao je u planiranju, podstrekavanju i naređivanju prikrivanja zločina ubistva od strane pripadnika VJ i podređenih snaga;

- f. kao komandant Prištinskog korpusa i komandant Treće armije tokom perioda na koji se odnosi Optužnica, pospešivao je, podstrekavao, omogućavao, podsticao i/ili tolerisao vršenje zločina od strane snaga SRJ i Srbije tokom 1998;
- g. podstakao je i dao legitimnost zločinima počinjenim protiv kosovskih Albanaca time što nije prijavio i/ili sproveo istragu o zločinima ili navodnim zločinima protiv njih, nije preduzeo ništa povodom tih navoda i/ili istraga i/ili nije kaznio ili disciplinski gonio pripadnike VJ i njoj podređenih snaga;
- h. znao je da su u VJ i MUP bili uključeni dobrovoljci i dobrovoljačke grupe, uključujući one za koje se odranije tvrdilo da su učestvovali u teškim zločinima protiv civila u drugim sukobima, između ostalog i na Kosovu 1998. godine, i to je odobravao.

52. Učešće **NEBOJŠE PAVKOVIĆA** u navedenim zločinima je, pored toga i alternativno, jedini zaključak koji se može izvući iz gorenavedenih činjenica, kao i, između ostalog, sledećih faktora:

- a. njegove vlasti u VJ, kao komandanta Treće armije, nad Trećom armijom, Prištinskim korpusom i podređenim jedinicama;
- b. njegove vlasti, kao člana Zajedničke komande, nad snagama SRJ i Srbije na Kosovu;
- c. propisnog funkcionisanja sistema izveštavanja od strane VJ i MUP tokom 1998. godine i u periodu na koji se odnosi Optužnica;
- d. njegovog znanja o događajima na Kosovu koje je imao zahvaljujući svom položaju komandanta Treće armije, kao i svim sistemima izveštavanja u tim jedinicama i izveštajima sredstava javnog informisanja;
- e. njegovog znanja o zločinima počinjenim od strane snaga SRJ i Srbije na Kosovu 1998. godine i tokom perioda na koji se odnosi Optužnica;
- f. njegovog znanja naročito o učešću Prištinskog korpusa i podređenih jedinica u zločinima za koje se optuženi terete, počinjenim 1998. godine i tokom perioda na koji se odnosi Optužnica;
- g. njegovog znanja da će snage SRJ i Srbije verovatno počiniti zločine na Kosovu tokom perioda na koji se odnosi Optužnica, na osnovu opsežnih izveštaja iz mnogih izvora o navodnim zločinima počinjenim 1998. na Kosovu;
- h. široko rasprostranjene i sistematske prirode zločina za koje se optuženi terete u zoni odgovornosti Treće armije, a posebno Prištinskog korpusa;
- i. perioda tokom kojeg su ti zločini počinjeni;
- j. nepreduzimanja razumnih mera kako bi sprečio ili kaznio lica odgovorna za zločine za koje se optuženi terete;
- k. njegove uloge u stvaranju okruženja koje je tolerisalo kažnjivo postupanje, uključujući nepreduzimanje razumnih mera kako bi sprečio ili kaznio činjenje zločina za koje se optuženi terete u tačkama od 1 do 5;
- l. njegovog znanja o nameri lica u udruženom zločinačkom poduhvatu da sprovedu u delo zločine za koje se optuženi terete u ovoj Optužnici;
- m. njegovog učešća u razgovorima o zločinima počinjenim na Kosovu od strane snaga SRJ i Srbije, između ostalog na sastancima najvišeg rukovodstva civilnih vlasti, VJ i MUP.

53. Kao komandant Treće armije, **NEBOJŠA PAVKOVIĆ** je ostvarivao komandno ovlašćenje i/ili efektivnu kontrolu nad Trećom armijom, Prištinskim korpusom i drugim jedinicama VJ raspoređenim na Kosovu, kao i nad Prištinskom vojnom oblašću, vojno-teritorijalnim jedinicama, jedinicama civilne odbrane, jedinicama civilne zaštite, jedinicama MUP raspoređenim na Kosovu koje su bile podređene VJ ili delovale u sprezi s njom

(uključujući PJP, SAJ, rezervne jedinice policije, pripadnike SUP, JSO, te dobrovoljce i dobrovoljačke grupe uključene u MUP i VJ) i civilnim grupama koje su naoružali VJ i/ili MUP a koje su pretvorene u jedinice za odbranu sela i delovale pod komandom VJ i/ili MUP.

54. Činjenica da je **NEBOJŠA PAVKOVIĆ** imao potrebnu *mens rea* za odgovornost po članovima 7(1) i 7(3) zasniva se na mnogim faktorima i/ili jedini je zaključak koji se može izvući iz njih, uključujući gorenavedene, kao i sledeće faktore:

- a. njegovo znanje da će snage VJ verovatno počiniti zločine na Kosovu, na osnovu opsežnih izveštaja iz mnogih izvora o navodnim zločinima počinjenim 1998. na Kosovu;
- b. te navode su javno iznosili i isticali, između ostalih, strane diplomate, Ujedinjene nacije, OEBS, organizacije za ljudska prava, domaća i strana sredstva javnog informisanja i kosovski Albanci;
- c. navodi o zločinima snaga SRJ i Srbije doveli su, između ostalog, do formiranja misija DPMK i PMEUE, kao i do intenzivnih pregovora u Beogradu u oktobru 1998. (u kojima su učestvovali civilno rukovodstvo SRJ i Srbije i visoki rukovodioci MUP i VJ), što je, između ostalog, dovelo do formiranja misije VMK;
- d. u celom svetu, uključujući u SRJ, bilo je poznato da su takvi navodi bili osnova na kojoj je NATO objavio da započinje vazdušne napade na SRJ, bez obzira na to da li se s tom osnovom neko slaže ili ne slaže;
- e. bio je obavešten o masovnom raseljavanju kosovskih Albanaca i izvršenju brojnih drugih zločina i to, između ostalog, preko sistema izveštavanja unutar VJ, sredstava javnog informisanja i svojih sastanaka s visokim funkcionerima VJ i MUP u Zajedničkoj komandi;
- f. njegovo učešće u razgovorima o zločinima koje su na Kosovu počinili VJ i MUP, između ostalog na sastancima najvišeg rukovodstva civilnih vlasti, VJ i MUP.

VLADIMIR LAZAREVIĆ

55. Pozivom na paragrafe 5 i 13, tužilac ih ovde ponovo navodi i uvrštava.

56. **VLADIMIR LAZAREVIĆ** je, delujući individualno i/ili u sprezi s drugim učesnicima udruženog zločinačkog poduhvata, učestvovao u udruženom zločinačkom poduhvatu, između ostalog, na sledeće načine:

- a. kao komandant Prištinskog korpusa, komandovao je, rukovodio, upravljao i/ili na druge načine vršio efektivnu kontrolu nad Prištinskim korpusom i podređenim snagama koje su učestvovala u vršenju zločina za koje se optuženi terete u ovoj Optužnici;
- b. kao član Zajedničke komande, komandovao je, rukovodio, upravljao i/ili na druge načine vršio efektivnu kontrolu nad Trećom armijom, uključujući Prištinski korpus i snage koje su bile podređene VJ ili su delovale u sprezi s njom, a koje su učestvovala u vršenju zločina za koje se optuženi terete u ovoj Optužnici;
- c. koordinirao je, planirao, podstrekavao i naređivao operacije i aktivnosti Prištinskog korpusa i snaga koje su bile podređene VJ ili su delovale u sprezi s njom, a koje su učestvovala u vršenju zločina za koje se optuženi terete u ovoj Optužnici, kao i upravljao tim operacijama i aktivnostima;
- d. pospešivao je, podstrekavao, omogućavao, podsticao i/ili tolerisao vršenje zločina od strane snaga SRJ i Srbije;

- e. učestvovao je u planiranju, podstrekavanju i naređivanju prikrivanja zločina ubistva od strane Prištinskog korpusa i podređenih snaga;
- f. podstakao je i dao legitimnost zločinima počinjenim protiv kosovskih Albanaca time što nije prijavio i/ili sproveo istragu o zločinima ili navodnim zločinima protiv njih, nije preduzeo ništa povodom tih navoda i/ili istraga i/ili nije kaznio ili disciplinski gonio pripadnike Prištinskog korpusa i njemu podređenih snaga;
- g. znao je da su u VJ i MUP bili uključeni dobrovoljci i dobrovoljačke grupe, uključujući one za koje se odranije tvrdilo da su učestvovali u teškim zločinima protiv civila u drugim sukobima, između ostalog i na Kosovu 1998. godine.

57. Učešće **VLADIMIRA LAZAREVIĆA** u navedenim zločinima je, pored toga i alternativno, jedini zaključak koji se može izvući iz gorenavedenih činjenica, kao i, između ostalog, sledećih faktora:

- a. njegove vlasti, kao komandanta Prištinskog korpusa, nad Prištinskim korpusom i podređenim jedinicama;
- b. njegove vlasti, kao člana Zajedničke komande, nad snagama SRJ i Srbije na Kosovu;
- c. propisnog funkcionisanja sistema izveštavanja od strane VJ tokom 1998. godine i u periodu na koji se odnosi Optužnica;
- d. njegovog znanja o događajima na Kosovu koje je imao zahvaljujući svom položaju komandanta Prištinskog korpusa, kao i svim sistemima izveštavanja u tim jedinicama i izveštajima sredstava javnog informisanja;
- e. njegovog znanja o zločinima počinjenim od strane snaga SRJ i Srbije na Kosovu 1998. godine i tokom perioda na koji se odnosi Optužnica;
- f. njegovog znanja naročito o učešću Prištinskog korpusa i podređenih jedinica u zločinima za koje se optuženi terete, počinjenim 1998. godine i tokom perioda na koji se odnosi Optužnica;
- g. njegovog znanja da će snage SRJ i Srbije verovatno počiniti zločine na Kosovu tokom perioda na koji se odnosi Optužnica, na osnovu opsežnih izveštaja iz mnogih izvora o navodnim zločinima počinjenim 1998. na Kosovu;
- h. široko rasprostranjene i sistematske prirode zločina za koje se optuženi terete u zoni odgovornosti Prištinskog korpusa;
- i. perioda tokom kojeg su ti zločini počinjeni;
- j. nepreduzimanja razumnih mera kako bi sprečio ili kaznio lica odgovorna za zločine za koje se optuženi terete;
- k. njegove uloge u stvaranju okruženja koje je tolerisalo kažnjivo postupanje, uključujući nepreduzimanje razumnih mera kako bi sprečio ili kaznio činenje zločina za koje se optuženi terete u tačkama od 1 do 5;
- l. njegovog znanja o nameri lica u udruženom zločinačkom poduhvatu da sprovedu u delo zločine za koje se optuženi terete u ovoj Optužnici.

58. Kao komandant Prištinskog korpusa, **VLADIMIR LAZAREVIĆ** je ostvarivao komandno ovlašćenje i/ili efektivnu kontrolu nad jedinicama u sastavu Prištinskog korpusa, drugim jedinicama VJ raspoređenim na Kosovu koje su bile podređene Prištinskom korpusu, kao i nad Prištinskom vojnom oblašću, vojno-teritorijalnim jedinicama, jedinicama civilne odbrane, jedinicama civilne zaštite, jedinicama MUP raspoređenim na Kosovu koje su bile podređene VJ (uključujući PJP, SAJ, rezervne jedinice policije, pripadnike SUP, JSO, te dobrovoljce i dobrovoljačke grupe uključene u MUP i VJ) i civilnim grupama koje su naoružali VJ i/ili MUP a koje su pretvorene u jedinice za odbranu sela i delovale pod komandom VJ i/ili MUP.

59. Činjenica da je **VLADIMIR LAZAREVIĆ** imao potrebnu *mens rea* za odgovornost po članovima 7(1) i 7(3) zasniva se na mnogim faktorima i/ili jedini je zaključak koji se može izvući iz njih, uključujući gorenavedene, kao i sledeće faktore:

- a. njegovo znanje da će snage Prištinskog korpusa i podređene jedinice verovatno počiniti zločine na Kosovu, na osnovu opsežnih izveštaja iz mnogih izvora o navodnim zločinima počinjenim 1998. na Kosovu;
- b. te navode su javno iznosili i isticali, između ostalih, strane diplomate, Ujedinjene nacije, OEBS, organizacije za ljudska prava, domaća i strana sredstva javnog informisanja i kosovski Albanci;
- c. navodi o zločinima snaga SRJ i Srbije doveli su, između ostalog, do formiranja misija DPMK i PMEUE, kao i do intenzivnih pregovora u Beogradu u oktobru 1998. (u kojima su učestvovali civilno rukovodstvo SRJ i Srbije i visoki rukovodioci MUP i VJ), što je, između ostalog, dovelo do formiranja misije VMK;
- d. u celom svetu, uključujući u SRJ, bilo je poznato da su takvi navodi bili osnova na kojoj je NATO objavio da započinje vazdušne napade na SRJ, bez obzira na to da li se s tom osnovom neko slaže ili ne slaže;
- e. bio je obavešten o masovnom raseljavanju kosovskih Albanaca i izvršenju brojnih drugih zločina i to, između ostalog, preko sistema izveštavanja unutar VJ, sredstava javnog informisanja i svojih sastanaka s visokim funkcionerima VJ i MUP u Zajedničkoj komandi;

VLASTIMIR ĐORĐEVIĆ

60. Pozivom na paragrafe 6 i 14, tužilac ih ovde ponovo navodi i uvrštava.

61. **VLASTIMIR ĐORĐEVIĆ** je, delujući individualno i/ili u sprezi s drugim učesnicima udruženog zločinačkog poduhvata, učestvovao u udruženom zločinačkom poduhvatu, između ostalog, na sledeće načine:

- a. kao pomoćnik ministra u MUP i načelnik RJB i član Kolegijuma MUP, komandovao je, rukovodio, upravljao i/ili na druge načine vršio efektivnu kontrolu nad svim jedinicama RJB i njemu podređenim jedinicama na Kosovu, koje su učestvovala u vršenju zločina za koje se optuženi terete u ovoj Optužnici;
- b. kao član Zajedničke komande, komandovao je, rukovodio, upravljao i/ili na druge načine vršio efektivnu kontrolu nad snagama SRJ i Srbije na Kosovu, koje su učestvovala u vršenju zločina na Kosovu za koje se optuženi terete u ovoj Optužnici;
- c. učestvovao je u planiranju, podstrekavanju i naređivanju operacija i aktivnosti snaga SRJ i Srbije na Kosovu koje su učestvovala u vršenju zločina za koje se optuženi terete u ovoj Optužnici, a posebno RJB i njemu podređenih jedinica;
- d. zajedno sa Stojiljkovićem i drugima, imao je vodeću ulogu u planiranju, podstrekavanju, naređivanju i sprovođenju programa prikrivanja zločina ubistva od strane pripadnika RJB i njemu podređenih jedinica, u saradnji s licima iz RDB i VJ;
- e. kao pomoćnik ministra u MUP i načelnik RJB, pospešivao je, podstrekavao, omogućavao, podsticao i/ili tolerisao vršenje zločina tokom 1998. i tokom perioda na koji se odnosi Optužnica;
- f. u MUP je uključio dobrovoljce i dobrovoljačke grupe, uključujući one za koje se odranije tvrdilo da su učestvovali u teškim zločinima protiv civila u drugim sukobima, između ostalog i na Kosovu 1998. godine.

- g. podstakao je i dao legitimnost zločinima počinjenim protiv kosovskih Albanaca time što nije prijavio i/ili sproveo istragu o zločinima ili navodnim zločinima protiv njih, nije preduzeo ništa povodom tih navoda i/ili istraga i/ili nije kaznio ili disciplinski gonio pripadnike MUP i njemu podređenih jedinica;
- h. kao pomoćnik ministra u MUP, načelnik RJB i član Zajedničke komande učestvovao je u naoružavanju i obuci pretežno nealbanskih civila koji su činili lokalne ili seoske jedinice odbrane, dok su pretežno albanska sela razoružavana.

62. Učešće **VLASTIMIRA ĐORĐEVIĆA** u navedenim zločinima je, pored toga i alternativno, jedini zaključak koji se može izvući iz gorenavedenih činjenica, kao i, između ostalog, sledećih faktora:

- a. njegove vlasti nad snagama SRJ i Srbije, posebno nad MUP i podređenim jedinicama, koja je proisticala iz njegove uloge u Zajedničkoj komandi;
- b. njegove vlasti, kao pomoćnika ministra MUP i načelnika RJB, nad RJB i podređenim jedinicama na Kosovu;
- c. propisnog funkcionisanja sistema izveštavanja MUP tokom 1998. godine i u periodu na koji se odnosi Optužnica;
- d. njegovog znanja o događajima na Kosovu, koje je imao zahvaljujući svojoj ulozi u Zajedničkoj komandi i svom položaju pomoćnika ministra MUP i načelnika RJB, kao i svim linijama izveštavanja u jedinicama RJB, kao i izveštajima sredstava javnog informisanja;
- e. njegovog znanja o zločinima na Kosovu koje su 1998. godine i tokom perioda na koji se odnosi Optužnica počinile snage SRJ i Srbije;
- f. njegovog znanja o učešću naročito RJB i podređenih jedinica u zločinima za koje se optuženi terete, počinjenim 1998. i tokom perioda na koji se odnosi Optužnica;
- g. njegovog znanja da će MUP i podređene jedinice, a posebno dobrovoljci uključeni u MUP, verovatno počiniti zločine na Kosovu tokom perioda na koji se odnosi Optužnica, na osnovu opsežnih izveštaja iz mnogih izvora o navodnim zločinima počinjenim 1998. na Kosovu;
- h. široko rasprostranjene i sistematske prirode zločina za koje se optuženi terete u zoni odgovornosti RJB i podređenih jedinica;
- i. perioda tokom kojeg su ti zločini izvršeni;
- j. nepreduzimanja razumnih mera kako bi sprečio ili kaznio lica odgovorna za zločine za koje se optuženi terete;
- k. njegove uloge u stvaranju okruženja koje je tolerisalo kažnjivo postupanje, uključujući nepreduzimanje razumnih mera kako bi sprečio ili kaznio činjenje zločina za koje se optuženi terete u tačkama od 1 do 5;
- l. njegovog znanja o nameri lica u udruženom zločinačkom poduhvatu da sprovedu u delo zločine za koje se optuženi terete u ovoj Optužnici.

63. Kao pomoćnik ministra MUP i načelnik RJB, **VLASTIMIR ĐORĐEVIĆ** je ostvarivao komandno ovlašćenje i/ili efektivnu kontrolu nad jedinicama MUP raspoređenim na Kosovu (uključujući PJP, SAJ, rezervne jedinice policije, pripadnike SUP, te dobrovoljce i dobrovoljačke grupe uključene u RJB) i onim jedinicama koje su bile podređene MUP ili delovale u sprezi s njim, uključujući vojno-teritorijalne jedinice, jedinice civilne odbrane, jedinice civilne zaštite i civilne grupe koje je naoružao MUP a koje su pretvorene u jedinice za odbranu sela i delovale pod komandom MUP.

64. Činjenica da je **VLASTIMIR ĐORĐEVIĆ** imao potrebnu *mens rea* za odgovornost po članovima 7(1) i 7(3) zasniva se na mnogim faktorima i/ili jedini je zaključak koji se može izvući iz njih, uključujući gorenavedene, kao i sledeće faktore:

- a. njegovo znanje da su snage SRJ i Srbije 1998. počinile zločine na Kosovu, o čemu je bio obavešten budući da je 1998. bio na Kosovu s jedinicama MUP;
- b. njegovo znanje da će jedinice MUP, a naročito dobrovoljci i dobrovoljačke jedinice za koje je znao da su u drugim etnički napetim situacijama počinili teške zločine, verovatno počinili zločine na Kosovu, na osnovu opsežnih izveštaja iz mnogih izvora o navodnim zločinima počinjenim 1998. na Kosovu;
- c. te navode su javno iznosili i isticali, između ostalih, strane diplomate, Ujedinjene nacije, OEBS, organizacije za ljudska prava, domaća i strana sredstva javnog informisanja i kosovski Albanci;
- d. navodi o zločinima snaga SRJ i Srbije doveli su, između ostalog, do formiranja misija DPMK i PMEUE, kao i do intenzivnih pregovora u Beogradu u oktobru 1998. (u kojima su učestvovali civilno rukovodstvo SRJ i Srbije i visoki rukovodioci MUP i VJ), što je, između ostalog, dovelo do formiranja misije VMK;
- e. u celom svetu, uključujući u SRJ, bilo je poznato da su takvi navodi bili osnova na kojoj je NATO objavio da započinje vazdušne napade na SRJ, bez obzira na to da li se s tom osnovom neko slaže ili ne slaže;
- f. bio je obavešten o masovnom raseljavanju kosovskih Albanaca i izvršenju brojnih drugih zločina i to, između ostalog, preko sistema izveštavanja unutar VJ i MUP, sredstava javnog informisanja, svojih sastanaka s visokim funkcionerima VJ, MUP i civilnih vlasti, kao i preko sastanaka Zajedničke komande i PIV;
- g. njegovo učešće u incidentu u Račku/Rečak, uključujući to što je druge učesnike udruženog zločinačkog poduhvata obavestio o tome da su tamo pobijeni teroristi, i to pre nego što je uopšte sprovedena istraga;
- h. njegovo učešće u razgovoru o zločinima koje su VJ i MUP počinili na Kosovu, između ostalog na sastancima najvišeg rukovodstva civilnih vlasti, VJ i MUP.

SRETEN LUKIĆ

65. Pozivom na paragrafe 7 i 15, tužilac ih ovde ponovo navodi i uvrštava.

66. **SRETEN LUKIĆ** je, delujući individualno i/ili u sprezi s drugim učesnicima udruženog zločinačkog poduhvata, učestvovao u udruženom zločinačkom poduhvatu, između ostalog, na sledeće načine:

- a. kao načelnik Štaba MUP, komandovao je, rukovodio, upravljao i/ili na druge načine vršio efektivnu kontrolu nad svim jedinicama MUP i njemu podređenim jedinicama na Kosovu, koje su učestvovala u vršenju zločina za koje se optuženi terete u ovoj Optužnici;
- b. kao član Zajedničke komande, komandovao je, rukovodio, upravljao i/ili na druge načine vršio efektivnu kontrolu nad snagama SRJ i Srbije na Kosovu koje su učestvovala u vršenju zločina na Kosovu za koje se optuženi terete u ovoj Optužnici;
- c. učestvovao je u planiranju, podstrekavanju i naređivanju operacija i aktivnosti snaga SRJ i Srbije na Kosovu koje su učestvovala u vršenju zločina za koje se optuženi terete u ovoj Optužnici, a posebno MUP i njemu podređenih jedinica;
- d. učestvovao je u planiranju, podstrekavanju i naređivanju prikrivanja zločina ubistva od strane pripadnika MUP i njemu podređenih jedinica;
- e. kao načelnik Štaba MUP, pospešivao je, podstrekavao, omogućavao, podsticao i/ili tolerisao vršenje zločina tokom 1998. i tokom perioda na koji se odnosi Optužnica;

- f. podstakao je i dao legitimnost zločinima počinjenim protiv kosovskih Albanaca time što nije prijavio i/ili sproveo istragu o zločinima ili navodnim zločinima protiv njih, nije preduzeo ništa povodom tih navoda i/ili istraga i/ili nije kaznio ili disciplinski gonio pripadnike MUP i njemu podređenih jedinica;
- g. njegovo učešće kao načelnika Štaba MUP u naoružavanju i obuci pretežno nealbanskih civila koji su činili lokalne ili seoske jedinice odbrane, dok su pretežno albanska sela razoružavana;
- h. znao je da su VJ i MUP uključeni dobrovoljci i dobrovoljačke grupe, uključujući one za koje se odranije tvrdilo da su učestvovali u teškim zločinima protiv civila u drugim sukobima, između ostalog i na Kosovu 1998. godine, i to je odobravao.

67. Učešće **SRETENA LUKIĆA** u navedenim zločinima je, pored toga i alternativno, jedini zaključak koji se može izvući iz gorenavedenih činjenica, kao i, između ostalog, sledećih faktora:

- a. njegove vlasti nad snagama SRJ i Srbije, a posebno nad MUP i podređenim jedinicama, koja je proisticala iz njegove uloge u Zajedničkoj komandi;
- b. njegove vlasti, kao načelnika Štaba MUP, nad MUP i podređenim jedinicama na Kosovu;
- c. propisnog funkcionisanja sistema izveštavanja od strane MUP tokom 1998. godine i u periodu na koji se odnosi Optužnica;
- d. njegovog znanja o događajima na Kosovu, koje je imao zahvaljujući svom položaju načelnika Štaba MUP, kao i svim sistemima izveštavanja u tim jedinicama i izveštajima sredstava javnog informisanja;
- e. njegovog znanja o zločinima na Kosovu koje su 1998. godine i tokom perioda na koji se odnosi Optužnica počinile snage SRJ i Srbije;
- f. njegovog znanja o učešću naročito MUP i podređenih jedinica u zločinima za koje se optuženi terete, počinjenim 1998. i tokom perioda na koji se odnosi Optužnica;
- g. njegovog znanja da će MUP i podređene jedinice verovatno počiniti zločine na Kosovu tokom perioda na koji se odnosi Optužnica, na osnovu opsežnih izveštaja iz mnogih izvora o navodnim zločinima počinjenim 1998. na Kosovu;
- h. široko rasprostranjene i sistematske prirode zločina za koje se optuženi terete u zoni odgovornosti Štaba MUP;
- i. perioda tokom kojeg su ti zločini izvršeni;
- j. nepreduzimanja razumnih mera kako bi sprečio ili kaznio lica odgovorna za zločine za koje se optuženi terete;
- k. njegove uloge u stvaranju okruženja koje je tolerisalo kažnjivo postupanje, uključujući nepreduzimanje razumnih mera kako bi sprečio ili kaznio činjenje zločina za koje se optuženi terete u tačkama od 1 do 5;
- l. njegovog znanja o nameri lica u udruženom zločinačkom poduhvatu da sprovedu u delo zločine za koje se optuženi terete u ovoj Optužnici.

68. Kao načelnik štaba MUP, **SRETEN LUKIĆ** je ostvarivao komandno ovlašćenje i/ili efektivnu kontrolu nad jedinicama MUP raspoređenim na Kosovu (uključujući PJP, SAJ, rezervne jedinice policije, pripadnike SUP, JSO i druge jedinice RDB, te dobrovoljce i dobrovoljačke grupe uključene u MUP) i onim jedinicama koje su bile podređene MUP ili delovale u sprezi s njim, uključujući vojno-teritorijalne jedinice, jedinice civilne odbrane, jedinice civilne zaštite i civilne grupe koje je naoružao MUP a koje su pretvorene u jedinice za odbranu sela i delovale pod komandom MUP.

69. Činjenica da je **SRETEN LUKIĆ** imao potrebnu *mens rea* za odgovornost po članovima 7(1) i 7(3) zasniva se na mnogim faktorima i/ili jedini je zaključak koji se može izvući iz njih, uključujući gorenavedene, kao i sledeće faktore:

- a. njegovo znanje da će jedinice MUP verovatno počiniti zločine na Kosovu, na osnovu opsežnih izveštaja iz mnogih izvora o navodnim zločinima počinjenim 1998. na Kosovu;
- b. te navode su javno iznosili i isticali, između ostalih, strane diplomate, Ujedinjene nacije, OEBS, organizacije za ljudska prava, domaća i strana sredstva javnog informisanja i kosovski Albanci;
- c. navodi o zločinima snaga SRJ i Srbije doveli su, između ostalog, do formiranja misija DPMK i PMEUE, kao i do intenzivnih pregovora u Beogradu u oktobru 1998. (u kojima su učestvovali civilno rukovodstvo SRJ i Srbije i visoki rukovodioci MUP i VJ), što je, između ostalog, dovelo do formiranja misije VMK;
- d. u celom svetu, uključujući u SRJ, bilo je poznato da su takvi navodi bili osnova na kojoj je NATO objavio da započinje vazdušne napade na SRJ, bez obzira na to da li se s tom osnovom neko slaže ili ne slaže;
- e. bio je obavešten o masovnom raseljavanju kosovskih Albanaca i izvršenju brojnih drugih zločina i to, između ostalog, preko sistema izveštavanja unutar VJ, sredstava javnog informisanja, svojih sastanaka s visokim funkcionerima VJ i MUP u Zajedničkoj komandi.

OPTUŽBE

70. Tužilac ovim optužuje svakog od optuženih za **Zločine protiv čovečnosti i Kršenja zakona i običaja ratovanja**, kako sledi.

TAČKA 1 DEPORTACIJA

71. Pozivom na paragrafe od 16 do 69, tužilac ih ovde ponovo navodi i uvrštava.

72. Počev od 1. januara 1999. godine ili približno od tog datuma pa sve do 20. juna 1999, snage SRJ i Srbije, postupajući po uputstvu, na podsticaj ili uz podršku **MILANA MILUTINOVIĆA, NIKOLE ŠAINOVIĆA, DRAGOLJUBA OJDANIĆA, NEBOJŠE PAVKOVIĆA, VLADIMIRA LAZAREVIĆA, VLASTIMIRA ĐORĐEVIĆA** i **SRETENA LUKIĆA**, počinile su dela navedena u paragrafima od 23 do 33, što je imalo za posledicu prisilnu deportaciju približno 800.000 civila kosovskih Albanaca. Da bi omogućile ta proterivanja i raseljavanja, snage SRJ i Srbije hotimično su stvarale atmosferu straha i pritiska upotrebom sile, pretnjama silom i primenom nasilja, kao što je opisano u paragrafima od 25 do 33 gore. Širom Kosova, snage SRJ i Srbije sistematski su granatirale gradove i sela, palile stambene objekte i gazdinstva, nanosile štetu i uništavale kulturne i verske ustanove kosovskih Albanaca, ubijale civile kosovske Albanace i druga lica koja nisu aktivno učestvovala u neprijateljstvima, te seksualno zlostavljale kosovske Albanke. Te radnje su vršene u svim delovima Kosova i ta hotimična sredstva i metode su korišćeni širom pokrajine, uključujući i sledeće opštine:

- a. Orahovac/Rahovec: Ujutro 25. marta 1999. godine, snage SRJ i Srbije opkolile su selo Celina/Celinë tenkovima i oklopnim vozilima. Nakon granatiranja sela, snage SRJ i Srbije ušle su u selo i sistematski pljačkale i harale iz kuća sve što je imalo ikakvu

vrednost, palile kuće i radnje i uništile staru džamiju. Većina meštana kosovskih Albanaca pobjegla je u obližnju šumu pre nego što su stigle vojska i policija. Na dan 28. marta 1999. snage SRJ i Srbije prisilile su hiljade ljudi koji su se skrivali u šumi da izađu. Muškarci su odvojeni od žena, pretučeni i opljačkani, i oduzeta su im sva lična dokumenta. Muškarci su onda naterani da pešice idu do Prizrena, a na kraju prisiljeni da odu u Albaniju.

(i) Dana 25. marta 1999. godine, jedna velika grupa kosovskih Albanaca otišla je na planinu u blizini sela Nogavac/Nagavc, takođe u opštini Orahovac/Rahovec, tražeći spas od napada na obližnja sela. Snage SRJ i Srbije su ih opkolile i narednog dana naredile da 8.000 ljudi koji su tu potražili sklonište ode s planine. Kosovski Albanci su prisiljeni da odu u obližnju školu, a zatim su silom raspršeni po obližnjim selima. Tri ili četiri dana kasnije, snage SRJ i Srbije ušle su u sela, išle od kuće do kuće i isterivale ljude iz kuća. Na kraju su ih ponovo naterali da uđu u kuće i rekli im da ne izlaze. Dana 2. aprila 1999. godine, snage SRJ i Srbije počele su da granatiraju sela i ubile pritom jedan broj ljudi koji su spavali u traktorima i automobilima. Preživeli su se uputili ka albanskoj granici. Kada su ovi seljani stigli na granicu, oduzeta su im sva lična dokumenta. Tokom ovih proterivanja, na celoj teritoriji opštine Orahovac/Rahovec, snage SRJ i Srbije sistematski su palile kuće, radnje, kulturne spomenike i verske objekte kosovskih Albanaca. Uništeno je nekoliko džamija, uključujući džamije u Beloj Crkvi/Bellacërkë, Brestovcu/Brestovc, Velikoj Kruši/Krushë e Madhe i druge.

b. Prizren: Dana 25. marta 1999. godine snage SRJ i Srbije opkolile su selo Pirane tenkovima i raznim vojnim vozilima. Selo je granatirano i jedan broj meštana je poginuo. Nakon toga, snage SRJ i Srbije ušle su u selo i palile kuće kosovskih Albanaca. Posle napada, preostali meštani su napustili Pirane i otišli u susedna sela. U mestu Landovica/Landovice snage SRJ i Srbije zapalile su i teško oštetile staru džamiju. Neki kosovski Albanci koji su bežali prema mestu Srbici/Sërbica ubijeni su ili ranjeni snajperima. Snage SRJ i Srbije su zatim započele ofanzivu u okolini Srbije/Sërbica i granatirale sela Donje Retimlje/Reti e Ulët, Retimle/Reti i Randubrava/Randobravë. Seljani, kosovski Albanci, isterani su iz svojih domova i poslani na albansku granicu. Od 28. marta 1999. godine, u samom gradu Prizrenu, snage SRJ i Srbije su išle od kuće do kuće, naređujući stanovnicima, kosovskim Albancima, da odu. Bili su prisiljeni da se priključe konvojima vozila i ljudi koji su išli pešice do albanske granice. Putem su snage SRJ i Srbije tukle i ubijale muškarce kosovske Albanke, izdvajale iz konvoja kosovske Albanke i te žene seksualno zlostavljale. Na granici su snage SRJ i Srbije oduzele kosovskim Albancima lična dokumenta.

c. Srbica/Skënderaj: Počev od 25. marta 1999. godine ili približno od tog datuma, snage SRJ i Srbije napale su i razorile sela Voćnjak/Vojnikë, Leočina/Leçine, Kladernica/Klladernicë, Turićevac/Turiçec i Izbica/Izbicë granatiranjem i paljenjem. Uništene su mnoge kuće, radnje i džamije, uključujući džamiju u centru sela Ćirez/Qirez. Pripadnici snaga SRJ i Srbije odveli su neke žene i decu i držali ih u jednoj štali u Ćirezu/Qirez. Žene su podvrgnute seksualnom zlostavljanju, i ukradeni su im novac i druga imovina. Najmanje osam žena je prvo seksualno zlostavljano, a zatim ubijeno, a njihova tela su bačena u tri bunara u selu Ćirez/Qirez. Dana 28. marta 1999. ili približno tog datuma, grupa od najmanje 4.500 kosovskih Albanaca iz ovih sela okupila se u selu Izbica/Izbicë, gde su pripadnici snaga SRJ i Srbije od ovih kosovskih Albanaca tražili novac i odvojili muškarce od žena i dece. Veliki broj muškaraca je zatim ubijen. Preživele žene i deca prisilno su u grupi prebačeni prema Klini/Klinë, Đakovici/Gjakovë i na kraju do albanske granice.

d. Suva Reka/Suharekë: Ujutro 25. marta 1999. godine, snage SRJ i Srbije opkolile su mesto Suva Reka/Suharekë. Tokom narednih dana, policajci su išli od kuće do kuće, pretili, napadali i ubijali stanovnike kosovske Albanace i pod pretnjom oružja odveli mnoge ljude iz njihovih domova. Mnoge kuće i radnje koje su pripadale kosovskim Albancima zapaljene su, a oštećena je džamija u Suvoj Reci/Suharekë. Policija je oterala žene, decu i starce, a tada su snage SRJ i Srbije ubile određeni broj muškaraca. Kosovski Albanci bili su prisiljeni da beže, probijajući se u kamionima, traktorima i prikolicama prema granici sa Albanijom. Dok su prelazili granicu, snage SRJ i Srbije su mnogima oduzete dokumenta i novac.

(i) Dana 31. marta 1999. godine, otprilike 80.000 kosovskih Albanaca raseljenih iz sela u opštini Suva Reka/Suharekë okupilo se u blizini mesta Belanica/Bellanicë. Sledećeg dana, snage SRJ i Srbije granatirale su selo Belanica/Bellanicë, prisiljavajući raseljena lica da beže prema albanskoj granici. Pre nego što su prešli granicu, snage SRJ i Srbije oduzele su im lična dokumenta.

e. Peć/Pejë: Dana 27. i 28. marta 1999. godine ili približno tih datuma, u gradu Peć/Pejë, snage SRJ i Srbije išle su od kuće do kuće prisiljavajući kosovske Albanace na odlazak. Neke kuće su zapaljene, a više ljudi je pogođeno iz vatrenog oružja. Vojnici i policajci bili su razmešteni duž svake ulice i usmeravali kosovske Albanace ka centru grada. Kada su ljudi stigli do centra grada, oni koji nisu imali kola ili vozila bili su prisiljeni da uđu u autobuse ili kamione kojima su odvezeni u grad Prizren, a zatim ka granici s Albanijom. Pred Prizrenom su kosovski Albanci prisiljeni da izađu iz autobusa i kamiona i pešače oko 15 kilometara do albanske granice, gde im je naređeno da predaju svoje lične isprave snagama SRJ i Srbije pre nego što pređu granicu.

f. Kosovska Mitrovica/Mitrovicë: Počev od 25. marta 1999. ili približno od tog datuma, pa sve do polovine aprila 1999. godine, snage SRJ i Srbije počele su sistematski da se kreću kroz grad Kosovska Mitrovica/Mitrovicë. Ulazili su u kuće kosovskih Albanaca i naređivali stanarima da odmah izađu iz kuće i idu na autobusku stanicu. Neke kuće su zapaljene pa su stanari bili prisiljeni da pobegnu u druge delove grada. Spaljena je i oštećena najmanje jedna džamija u gradu. U periodu od tri nedelje snage SRJ i Srbije nastavile su da proteruju kosovske Albanace, stanovnike tog grada. Tokom tog perioda imovina u vlasništvu kosovskih Albanaca je uništavana, kosovskim Albancima su otimani novac, vozila i druge vrednosti, a kosovske Albanke su seksualno zlostavljane. Slično se ponovilo i u drugim selima u opštini Kosovska Mitrovica/Mitrovicë, u kojima su snage SRJ i Srbije isterale kosovske Albanace iz njihovih domova, a sela razorile. Kosovski Albanci, stanovnici ove opštine, prisiljavani su da se priključe konvojima koji su išli prema albanskoj granici, prolazeći kroz mesta Srbica/Skenderaj, Peć/Pejë, Đakovica/Gjakovë i Prizren. Na putu do granice, pripadnici snaga SRJ i Srbije pljačkali su im dragocenosti i oduzimali lična dokumenta.

g. Priština/Prishtinë: Počev od 24. marta 1999. ili približno od tog datuma pa sve do kraja maja 1999. godine, snage SRJ i Srbije odlazile su u kuće kosovskih Albanaca u gradu Priština/Prishtinë i prisiljavale stanare na odlazak. U toku ovih prisilnih proterivanja, jedan broj ljudi je ubijen. Mnogi od onih koji su isterani iz svojih domova otišli su direktno na železničku stanicu, dok su drugi potražili sklonište u obližnjim naseljima. Stotine etničkih Albanaca, koje je na svakoj raskrsnici usmeravala srpska policija, okupili su se na železničkoj stanici, a zatim su ukrcani u pretrpane vozove ili autobuse. Oni koji su ukrcani u vozove stigli su do sela Đeneral Janković/Hani i Elezit u blizini makedonske granice. Dok su putovali do granice, mnogim ljudima su oduzeta lična dokumenta. Kada su sišli iz voza, snage SRJ i Srbije su kosovskim Albancima rekly da do

Makedonije odu hodajući prugom, pošto je okolni prostor miniran. Oni koji su pokušali da se sakriju u Prištini/Prishtinë na kraju su isterani na sličan način. Tokom ovih prisilnih proterivanja, jedan broj ljudi je ubijen, a nekoliko žena je seksualno zlostavljano.

(i) U istom periodu, snage SRJ i Srbije ulazile su u sela u opštini Priština/Prishtinë gde su pretukle i ubile mnoge kosovske Albance, otele im novac, opljačkale njihovu imovinu i spalile im kuće. Mnogi seljani su kamionima odvezeni u grad Glogovac/Gllogoc u opštini Lipljan/Lipjan. Odatle su vozom prebačeni do mesta Đeneral Janković/Hani e Elezit i nastavili peške do makedonske granice. Drugima su, nakon što su se probili do grada Uroševac/Ferizaj, snage SRJ i Srbije naredile da se ukrcaju na voz za Đeneral Janković/Hani e Elezit, odakle su pešice prešli granicu i ušli u Makedoniju.

h. Đakovica/Gjakovë: Do marta 1999. godine broj stanovnika u gradu Đakovica/Gjakovë značajno je porastao zbog velikog broja interno raseljenih lica koja su napuštala svoja sela bežeći pred hotimičnim granatiranjem snaga SRJ i Srbije tokom 1998. godine i od oružanog sukoba između tih snaga i Oslobođilačke vojske Kosova. Stalno kretanje tih interno raseljenih lica pojačano je nakon 24. marta 1999, kad su se, nakon nasilnih proterivanja u gradu Đakovica/Gjakovë, mnoga interno raseljena lica vratila iz grada Đakovica/Gjakovë u okolna sela, iz kojih su ih snage SRJ i Srbije ponovo proterale. Te snage su kontrolisale i koordinisale kretanje ovih interno raseljenih lica na putu iz ovih sela u grad Đakovica/Gjakovë i natrag, a na kraju i do granice između Kosova i Republike Albanije. Oni koji su išli pešice, poslali su iz grada Đakovica/Gjakovë direktno na jedan od nekoliko graničnih prelaza. Oni koji su putovali motornim vozilima, usmeravani su tako da pre granice i prelaska u Republiku Albaniju skrenu prema gradu Prizrenu.

(i) Počev od 24. marta 1999. ili približno od tog datuma pa sve do 11. maja 1999, snage SRJ i Srbije počele su da prisiljavaju stanovnike grada Đakovica/Gjakovë na odlazak. Snage SRJ i Srbije rasporedile su se po gradu i, idući od kuće do kuće, naređivale kosovskim Albancima da napuste svoje domove. U nekim slučajevima ljudi su ubijani, a mnogima je prečeno smrću. Mnoge kuće i radnje koje su pripadale kosovskim Albancima zapaljene su, dok su radnje Srba bile zaštićene. Dana 24. marta 1999. godine, stara džamija u Rogovu/Rogovë i istorijska četvrt u Đakovici/Gjakovë, gde su se nalazili i bazar, Hadum džamija i islamska biblioteka pored nje, bili su među nekoliko kulturnih objekata koji su velikim delom i/ili potpuno uništeni. U periodu od 2. do 4. aprila 1999. godine, na hiljade kosovskih Albanaca koji su živeli u gradu Đakovica/Gjakovë i susednim selima priključili su se velikoj koloni, bilo pešice ili kolima, kamionima i traktorima, i krenuli prema granici s Albanijom. Snage SRJ i Srbije usmeravale su ljude koji su bežali na unapred određene pravce, a putem su na kontrolnim punktovima pripadnici tih snaga većini kosovskih Albanaca oduzimali lične dokumente i automobilske tablice. U nekim slučajevima, za prevoz lica do granice s Albanijom korišćeni su kamioni jugoslovenske vojske.

(ii) Pored toga, krajem marta i u aprilu 1999. godine, snage SRJ i Srbije silom su proterale kosovske Albance, stanovnike mnogih sela u opštini Đakovica/Gjakovë, između ostalog iz sela Dobroš/Dobrosh, Korenica/Korenicë i Meja/Mejë. Mnogim stanovnicima je zatim naređeno, ili im je bilo dozvoljeno, da se vrate u svoja sela, da bi ih snage SRJ i Srbije ponovo odatle proterale. U ranim jutarnjim časovima 27. aprila 1999. ili otprilike u to vreme, snage SRJ i Srbije krenule su u veliki napad na doline Carragojs, Erenik i Trava (opština Đakovica/Gjakovë) i na preostale stanovnike gorepomenutih sela, u nameri da isteraju stanovništvo iz tog

kraja. Ovde je raspoređen veliki broj vojnika i policajaca i postavljeno nekoliko kontrolnih punktova. U mestima Meja/Mejë, Korenica/Korenicë i Meja Orize/Orize, veliki ali još uvek neutvrđeni broj kosovskih Albanaca, civila muškog pola, izdvojen je iz mase seljana koji su bežali, odveden i pogubljen. Tokom celog tog dana seljani su, pred direktnim pretnjama snaga SRJ i Srbije, napuštali svoje kuće i priključivali se nekom od nekoliko konvoja izbeglica na traktorima, konjskim zapregama i u kolima, i na kraju prešli u Albaniju. Mnogim kosovskim Albancima snage SRJ i Srbije su pre nego što će preći granicu oduzele lična dokumenta.

i. Gnjilane/Gjilan: Snage SRJ i Srbije ušle su u mesto Prilepnica/Përlepticë dana 6. aprila 1999. godine ili približno tog datuma i naredile stanovnicima da ga napuste. Meštani su otišli i pokušali da odu do drugog sela, ali su ih snage SRJ i Srbije vratile. Stanovnici Prilepnice/Përlepticë su 13. aprila 1999. godine ponovo obavešteni da se grad do sledećeg dana mora evakuisati. Sledećeg jutra meštani, kosovski Albanci, otišli su konvojem u kome je bilo otprilike 500 vozila. Ubrzo pošto su meštani otišli, snage SRJ i Srbije zapalile su kuće u Prilepnici/Përlepticë. Širom opštine Gnjilane/Gjilan, snage SRJ i Srbije sistematski su palile i uništavale kuće, radnje, kulturne spomenike i verske objekte kosovskih Albanaca, između ostalih i džamiju u Vlačici/Lashticë. Kosovski Albanci iz drugih sela u opštini Gnjilane/Gjilan takođe su isterani iz svojih domova. Na hiljade raseljenih lica iz sela kao što su Žegra/Zhegër, Nosalje/Nosalë i Vladovo/Lladovë sklonilo se u selo Donja Stubla/Stubël e Poshtme u opštini Vitina. Mnoga od tih raseljenih lica iz Gnjilane/Gjilan prešla su granicu pokrajine sa Srbijom, gde su neki od njih bili žrtve šikaniranja i maltretiranja sličnih onom koje su doživeli na Kosovu, pre nego što su ušli u Makedoniju. Drugi su putovali direktno u Makedoniju. Kad su kosovski Albanci stigli na granicu s Makedonijom, snage SRJ i Srbije oduzele su im lična dokumenta.

j. Uroševac/Ferizaj: U periodu od 24. marta do 14. aprila 1999. godine, snage SRJ i Srbije granatirale su i napadale sela u opštini Uroševac/Ferizaj, uključujući sela Biba/Bibe, Muhadžer Prelez/Prelez i Muhaxherëve, Raka/Rakaj i Staro Selo, ubivši određeni broj njihovih stanovnika. Nakon granatiranja, snage SRJ i Srbije su ulazile u neka sela, između ostalih u Papaz i Sojevo/Sojevë, i naređivale stanovnicima da ih napuste. Drugi kosovski Albanci, iz sela Varoš Selo/Varosh i Mirosavlje/Mirosalë, pobjegli su iz sela kad su u njih ušle srpske snage. Nakon što su stanovnici napustili svoje kuće, vojnici i policajci su ih zapalili. Raseljena lica su otišla u grad Uroševac/Ferizaj, gde se većina ukrcala na vozove kojima su odvezeni na granični prelaz za Makedoniju u mestu Đeneral Janković/Hani i Elezit. Srpske snage su ljude iz voza uputile da hodajući duž pruge odu do granice. Drugi su do istog graničnog prelaza iz Uroševca/Ferizaj putovali u konvojima. Na granici su im srpske snage oduzele lična dokumenta.

k. Kačanik/Kaçanik: U periodu između marta i maja 1999. godine, snage SRJ i Srbije napale su sela u opštini Kačanik/Kaçanik i sam grad Kačanik/Kaçanik. Napad je imao za posledicu razaranje kuća i verskih objekata, između ostalog i džamija u Kotlini/Kotlinë i Ivaji/Ivajë.

- (i) Dana 8. marta 1999. ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije napale su i delimično spalile selo Kotlinu/Kotlinë. Dana 24. marta 1999, snage SRJ i Srbije ponovo su napale Kotlinu/Kotlinë iz teškog naoružanja i uz angažovanje vojnika. Mnogi muški stanovnici Kotlinu/Kotlinë pobjegli su tokom tog napada u obližnje šume, a ženama, deci i starim licima su snage SRJ i Srbije naredile da se ukrcaju na kamione kojima su odvezeni u grad Kačanik/Kaçanik. Oni koji nisu stali u kamione morali su za njima da krenu pešice prema Kačaniku/Kaçanik. U tom

napadu je ubijen određeni broj muških stanovnika Kotline/Kotlinë, uključujući najmanje 17 muškaraca čija tela su bačena u bunare. Pre nego što će otići iz Kotline/Kotlinë, snage SRJ i Srbije su spalile ostatak sela. Mnogi od onih koji su preživeli prebegli su u Makedoniju.

- (ii) Dana 27. i 28. marta 1999. ili približno tih datuma, snage SRJ i Srbije napale su grad Kačanik/Kaçanik. Pripadnici snaga SRJ i Srbije šikanirali su, zatvarali, tukli i pogodili iz vatrenog oružja mnoge stanovnike Kačanika/Kaçanik, kosovske Albance. Hiljade lica pobeglo je u obližnje šume i na kraju pešice prešlo granicu sa Makedonijom. Druga raseljena lica iz grada Kačanika/Kaçanik i okolnih sela pešice su otišla do sela Stagovo/Stagovë, gde su se ukrcala na vozove kojima su odvezena do makedonske granice.
- (iii) Dana 13. aprila 1999. ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije opkolile su selo Slatina/Sllatinë i zaselak Vata. Nakon što su granatirali selo, pešadija i policija su ušli u selo, te pljačkali i palili kuće. U toj akciji je iz vatrenog oružja ubijeno 13 civila. Posle ovog napada većina stanovnika Slatine/Sllatinë prebegla je u Makedoniju.
- (iv) Dana 25. maja 1999. ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije napale su selo Dubrava/Lisnajë u opštini Kačanik/Kaçanik. Tokom napada, snage SRJ i Srbije ubile su nekoliko kosovskih Albanaca, stanovnika Dubrave/Lisnaje. Mnogi stanovnici Dubrave/Lisnaje formirali su konvoj s traktorima i prikolicama i prebegli u Makedoniju. Drugi meštani su pobegli u druga sela ili u šume pre nego što su naposljetku prešli makedonsku granicu.

l. Dečani/Deçan: Dana 29. marta 1999. ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije opkolile su i napale selo Beleg i okolna sela u opštini Dečani/Deçan. Snage SRJ i Srbije išle su od kuće do kuće, govoreći meštanima da smesta napuste svoje kuće. Te snage su zatim opljačkale i spalile kuće. Više muškaraca, žena i dece iseljeno je iz svojih kuća i okupljeno na obližnjoj poljani u selu Beleg. Snage SRJ i Srbije naredile su svim muškarcima i ženama da skinu odeću, te im je oduzeta sva lična imovina. Muškarci su odvojeni od žena i dece i odvedeni u podrum jedne kuće u blizini te poljane. Ženama i deci je naređeno da odu u drugu kuću. Tokom te noći seksualno su zlostavljane najmanje tri žene. Sledećeg dana, snage SRJ i Srbije su meštanima rekle da napuste selo kamionima i traktorima i odu u Albaniju.

m. Vučitrn/Vushtrri: Dana 27. marta 1999. ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije počele su da pale kuće u gradu Vučitrn/Vushtrri i spalile glavnu gradsku džamiju. Dana 2. maja 1999. ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije napale su više sela severoistočno od grada Vučitrna/Vushtrri, uključujući sela Skrovna/Skromë, Slakovce/Sllakofc, Cecelija/Ceceli i Gornja Sudimlja/Studime e Epërme. Meštani su isterani iz svojih domova, a mnoge njihove kuće, radnje i verski objekti spaljeni su do temelja. Meštani, kao i lica koja su ranije raseljena iz drugih mesta u opštini Vučitrn/Vushtrri, bili su prisiljeni da oforme konvoj u kojem je bilo oko 20.000 ljudi i koji se kretao putem kroz kanjon Sudimlje prema gradu Vučitrnu/Vushtrri. Tokom noći s 2. na 3. maj 1999. godine, snage SRJ i Srbije šikanirale su, tukle i ubile približno 104 kosovska Albance, a mnogim drugima su otele dragocenosti. Snage SRJ i Srbije zatočile su hiljade kosovskih Albanaca iz ovog konvoja u poljoprivrednoj zadruzi u blizini grada Vučitrna/Vushtrri. Dana 3. maja 1999. ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije su u poljoprivrednoj zadruzi odvojile vojno sposobne muškarce, kosovske Albance, od žena, dece i starijih osoba. Žene, deca i stariji ljudi, kosovski Albanci upućeni su u Albaniju, a

određeni broj muškaraca, kosovskih Albanaca, bio je prisiljen da odveze ta vozila sa ženama, decom i starim ljudima do granice s Albanijom. Snage SRJ i Srbije su prebacile stotine vojno sposobnih muškaraca, kosovskih Albanaca, iz poljoprivredne zadruge u zatvor u selu Smrekovrica/Smrakoncë. Posle nekoliko nedelja zatočeništva u nečovečnim uslovima, u kojem su ih tukli, mučili i ubijali, mnogi od tih muškaraca, kosovskih Albanaca, prebačeni su u selo Zur/Zhur, u blizini albanske granice, i prisiljeni da pređu granicu sa Albanijom.

Ovim delima i propustima, **MILAN MILUTINOVIĆ, NIKOLA ŠAINOVIĆ, DRAGOLJUB OJDANIĆ, NEBOJŠA PAVKOVIĆ, VLADIMIR LAZAREVIĆ, VLASTIMIR ĐORĐEVIĆ i SRETEN LUKIĆ** planirali su, podsticali, naredili, počinili ili na drugi način pomagali i podržavali planiranje, pripremu ili izvršenje sledećeg:

Tačka 1: Deportacija, **ZLOČIN PROTIV ČOVEČNOSTI**, kažnjiv po članu 5(d) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKA 2 DRUGA NEHUMANA DELA (PRISILNO PREMEŠTANJE)

73. U odnosu na one kosovske Albance koji su interno raseljeni unutar teritorije Kosova, pozivom na paragrafe 16–69, 71 i 72, a naročito na paragraf 29, tužilac ih ovde ponovo navodi i uvrštava.

Ovim delima i propustima, **MILAN MILUTINOVIĆ, NIKOLA ŠAINOVIĆ, DRAGOLJUB OJDANIĆ, NEBOJŠA PAVKOVIĆ, VLADIMIR LAZAREVIĆ, VLASTIMIR ĐORĐEVIĆ i SRETEN LUKIĆ** planirali su, podsticali, naredili, počinili ili na drugi način pomagali i podržavali planiranje, pripremu ili izvršenje sledećeg:

Tačka 2: Druga nehumana dela (prisilno premeštanje), **ZLOČIN PROTIV ČOVEČNOSTI**, kažnjiv po članu 5(i) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKE 3 – 4 UBISTVO

74. Pozivom na paragrafe 16–69, tužilac ih ovde ponovo navodi i uvrštava.

75. Počev od 1. januara 1999. godine ili približno od tog datuma pa sve do 20. juna 1999, snage SRJ i Srbije, postupajući po uputstvu, na podsticaj ili uz podršku **MILANA MILUTINOVIĆA, NIKOLE ŠAINOVIĆA, DRAGOLJUBA OJDANIĆA, NEBOJŠE PAVKOVIĆA, VLADIMIRA LAZAREVIĆA, VLASTIMIRA ĐORĐEVIĆA i SRETENA LUKIĆA** ubile su na stotine civila kosovskih Albanaca i drugih lica koja nisu aktivno učestvovala u neprijateljstvima. Ta ubistva vršena su na široko rasprostranjen ili sistematski način širom pokrajine Kosovo i imala su za posledicu smrt mnogobrojnih muškaraca, žena i dece. Među slučajevima masovnih ubijanja nalaze se i sledeći:

a. U ranim jutarnjim časovima 15. januara 1999. godine ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije napale su selo Račak/Reček (opština Štimlje/Shtime). Nakon granatiranja, kasnije istog jutra u selo su ušle snage SRJ i Srbije i počele da vrše pretres, idući od kuće do kuće. Po celom selu je otvorena vatra na meštane koji su pokušavali da pobegnu pred snagama SRJ i Srbije. Grupa od oko 25 muškaraca pokušala je da se sakrije u jednoj zgradi, ali su ih snage SRJ i Srbije otkrile. Tukli su ih, a zatim odveli na obližnje brdo gde su ubijeni iz vatrenog oružja. Snage SRJ i Srbije ubile su ukupno oko 45

kosovskih Albanaca u Račku/Reçek i njegovoj okolini. (Ubijena lica čija su imena poznata navedena su u Prilogu A koji je priložen kao dodatak ovoj Optužnici.)

b. Dana 25. marta 1999. godine ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije opkolile su i napale selo Bela Crkva/Bellacërkë (opština Orahovac/Rahovec). Mnogi meštani Bele Crkve/Bellacërkë bežali su uz reku Belaja izvan sela i bili prisiljeni da se sklone kod železničkog mosta. Približavajući se mostu, snage SRJ i Srbije otvorile su vatru na jedan broj meštana i ubile 12 lica, od kojih su desetero bili žene i deca. Jedno dvogodišnje dete je preživelo ovaj incident. Snage SRJ i Srbije su zatim naredile ostalim seljanima da izađu iz rečnog korita i onda odvojile muškarce i starije dečake od starih muškaraca, žena i male dece. Snage SRJ i Srbije su muškarcima i starijim dečacima naredile da se svuku, a zatim su im sistematski opljačkale sve dragocenosti. Ženama i deci je tada naređeno da krenu prema obližnjem selu Zrze/Xërxë. Jedan lekar iz Bele Crkve/Bellacërkë pokušao je da razgovara s komandantom snaga koje su ih napale, ali je ubijen iz vatrenog oružja, kao i njegov nećak. Preostalim muškarcima i starijim dečacima je zatim naređeno da se vrate u rečno korito. Kada su poslušali, snage SRJ i Srbije su na te muškarce i starije dečake otvorile vatru i ubile oko 65 kosovskih Albanaca. Jedan broj muškaraca i starijih dečaka je preživeo ovaj incident koji su videla i druga lica sakrivena u blizini. Pored toga, snage SRJ i Srbije ubile su i šestoricu muškaraca koje su otkrile u obližnjem kanalu za navodnjavanje u koji su sklonili. (Ubijena lica čija su imena poznata navedena su u Prilogu B koji je priložen kao dodatak ovoj Optužnici.)

c. Dana 25. marta 1999. godine ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije napale su sela Mala Kruša/Krushë e Vogël i Velika Kruša/Krushë e Madhe (opština Orahovac/Rahovec). Meštani Male Kruše/Krushë e Vogel potražili su zaklon u šumovitom području pored Male Kruše/Krushë e Vogel, odakle su mogli da vide kako srpski policajci sistematski pljačkaju i pale njihove kuće. Meštani su se kasnije sklonili u kuću Sedje Batushe, smeštenu na ivici sela Mala Kruša/Krushë e Vogel. U toku jutra 26. marta 1999. godine snage SRJ i Srbije otkrile su seljane. Snage SRJ i Srbije su ženama i maloj deci naredile da napuste to područje i odu u Albaniju. Snage SRJ i Srbije su zatim zatočile i pretresle muškarce i dečake i oduzele im lična dokumenta i dragocenosti. Nakon toga, snage SRJ i Srbije naredile su muškarcima i dečacima da, pod pretnjom smrti, pešice odu do jedne nenaseljene kuće u Maloj Kruši/Krushë e Vogel. Snage SRJ i Srbije prisilile su ove muškarce i dečake da uđu u kuću. Kada su se muškarci i dečaci sakupili u kući, snage SRJ i Srbije su na ovu grupu otvorile vatru iz mitraljeza. Posle nekoliko minuta paljbe, snage SRJ i Srbije su zapalile kuću kako bi tela izgorela. U pucnjavi i plamenu poginulo je oko 105 kosovskih Albanaca, muškaraca i dečaka. (Ubijena lica čija su imena poznata navedena su u Prilogu C koji je priložen kao dodatak ovoj Optužnici.)

d. U jutarnjim časovima, 26. marta 1999. godine ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije opkolile su deo oko kompleksa porodičnih kuća porodice BERISHA u Suvoj Reci/Suharekë (opština Suva Reka/Suharekë). U blizinu kuća postavljeni su tenkovi, s cevima uperenim u kuće. Snage SRJ i Srbije su stanarima jedne od kuća naredile da izađu. Muškarci su odvojeni od žena i dece i šest članova ove porodice je ubijeno. Snage SRJ i Srbije su preostale članove porodice poterale u pravcu jednog kafića. Zajedno sa tri druge grupe šire porodice BERISHA, naterali su ih uđu u taj kafić. Zatim su snage SRJ i Srbije otvorile vatru na ljude koji su se nalazili unutra. U kafić je ubačen i eksploziv. U toj akciji su ubijena najmanje 44 civila, a drugi su teško ranjeni. Tela žrtava su potom utovarena u zadnji deo jednog kamiona, koji se zatim odvezao u pravcu Prizrena. Tri ranjene osobe, koje su bile ubačene među leševe, iskočile su iz kamiona na putu za Prizren. Posmrtni ostaci ubijenih članova porodice BERISHA nađeni su kasnije na dve lokacije; prva je strelješte u opštini Prizren, a druga je masovna grobnica u centru za obuku SAJ u Batajnici,

pokraj Beograda, u Srbiji. (Ubijena lica čija su imena poznata navedena su u Prilogu D koji je priložen kao dodatak ovoj Optužnici.)

e. U jutarnjim časovima, 26. marta 1999. godine ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije napale su selo Padalište/Padalishtë (opština Istok/Istog). Ulazeći u selo, snage SRJ i Srbije otvorile su vatru na kuće, kao i meštane koji su pokušavali da pobegnu. Osam članova porodice Beke IMERAJA isterano je i ubijeno ispred svoje kuće. Drugi meštani sela Padalište/Padalishtë ubijeni su u svojim domovima i u rečnom koritu u blizini sela. Snage SRJ i Srbije ubile su ukupno oko 20 kosovskih Albanaca iz Padališta/Padalishte. (Ubijena lica čija su imena poznata navedena su u Prilogu E koji je priložen kao dodatak ovoj Optužnici.)

f. Dana 27. marta 1999. godine ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije granatirale su selo Izbica/Izbicë (opština Srbica/Skënderaj) iz teškog naoružanja. Najmanje 4.500 seljana iz Izbice/Izbicë i okolnih sela potražilo je utočište na jednoj poljani u Izbici/Izbicë. Dana 28. marta 1999. godine, snage SRJ i Srbije opkolile su seljane, a zatim im prišle tražeći novac. Nakon što su snage SRJ i Srbije otele seljanima dragocenosti, muškarci su odvojeni od žena i male dece. Muškarci su zatim podeljeni u dve grupe, od kojih je jedna poslata na obližnje brdo, a druga u korito obližnjeg potoka. Snage SRJ i Srbije su tada otvorile vatru na obe grupe muškaraca, pri čemu je poginulo najmanje 116 muškaraca, kosovskih Albanaca. Takođe 28. marta 1999, žene i deca okupljeni u Izbici/Izbicë prisiljeni su da napuste to područje i pešice krenu prema Albaniji. Na jednoj traktorskoj prikolici sedele su dve žene invalidi koje nisu mogle da hodaju. Snage SRJ i Srbije su tu traktorsku prikolicu zapalile i te dve žene su žive izgorele. (Lica ubijena u Izbici/Izbicë čija su imena poznata navedena su u Prilogu F koji je priložen kao dodatak ovoj Optužnici.)

g. Kasno uveče 1. aprila 1999. ili približno u to vreme pa do ranog jutra 2. aprila 1999. godine, snage SRJ i Srbije su preduzele akciju u delu grada Đakovica/Gjakovë koji se zove Qerim. Tokom nekoliko sati, snage SRJ i Srbije su silom ulazile u kuće kosovskih Albanaca u Qerimu, ubijale stanare i zatim palile zgrade. Uništeno je na desetine kuća i poginulo više od 50 lica. Na primer, u kući u ulici Miloša Gilića/Millosh Giliq broj 157, snage SRJ i Srbije su otvorile vatru na stanare, a zatim zapalile kuću. U pucnjavi i požarima koje su izazvale snage SRJ i Srbije samo na toj jednoj lokaciji poginulo je 20 kosovskih Albanaca, od kojih su 19 bili žene i deca. (Lica ubijena na toj lokaciji čija su imena poznata navedena su u Prilogu G koji je priložen kao dodatak ovoj Optužnici.)

h. U ranim jutarnjim časovima 27. aprila 1999. ili približno u to vreme, snage SRJ i Srbije masovno su krenule u napad na kosovske Albance, stanovnike dolina Carragojs, Erenik i Trava (opština Đakovica/Gjakovë) u nameri da isteraju stanovništvo s tog područja. Angažovan je veliki broj pripadnika snaga SRJ i Srbije i postavljeno nekoliko kontrolnih punktova. Celog tog dana, seljani su napuštali svoje domove pred direktnom pretnjom snaga SRJ i Srbije i priključivali se nekom od nekoliko konvoja izbeglica na traktorima, konjskim zapregama i u kolima. U Meji/Mejë, Korenici/Korenicë i Meji Orize/Orize, iz mase seljana koji su bežali izdvojen je i odveden velik i još neutvrđen broj civila muškaraca, kosovskih Albanaca. Mnogi od ovih muškaraca pogubljeni su po kratkom postupku, a oko 300 lica je nestalo. Lična dokumenta najmanje sedmoro lica i posmrtni ostaci mnogih od tih 300 lica koja su poslednji put viđena kod Meje/Mejë 27. aprila 1999. nađeni su u tajnoj masovnoj grobnici u centru za obuku SAJ u Batajnici, pored Beograda, u Srbiji. (Ubijena lica čija su imena poznata navedena su u Prilogu H koji je priložen kao dodatak ovoj Optužnici.)

i. Dana 2. maja 1999. ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije napale su nekoliko sela severoistočno od grada Vučitrn/Vushtrri, uključujući sela Skrovna/Skromë, Slakovce/Sllakofc, Ceceli/Cecelija i Gornja Sudimlja/Studime e Epermë. Seljani su isterani iz svojih domova, a mnoge njihove kuće, radnje i verski objekti do temelja su spaljeni. Nakon toga su ih prisilili da se priključe konvoju od oko 20.000 ljudi koji se putem kroz kanjon Sudimlje kretao u pravcu Vučitrna/Vushtrri. Tokom tih dejstava, snage SRJ i Srbije šikanirale su, tukle i pljačkale kosovske Albance koji su putovali u tom konvoju i ubile oko 104 kosovska Albanca. (Ubijena lica čija su imena poznata navedena su u Prilogu I koji je priložen kao dodatak ovoj Optužnici.)

j. U jutarnjim časovima, 22. maja 1999. godine ili približno tog datuma, jedno uniformisano lice u zatvorskom kompleksu Dubrava/Dubravë (opština Istok/Istog) objavilo je sa stražarnice da svi zatvorenici treba da uzmu svoje lične stvari i da se postroje na sportskom terenu zatvorskog kompleksa kako bi ih prebacili u zatvor u Nišu, u Srbiji. Za veoma kratko vreme na sportskom terenu se okupilo na stotine zatvorenika sa torbama u kojima su bile lične stvari i postrojilo se u redove da sačeka prevoz. Bez upozorenja, snage SRJ i Srbije su na zatvorenike otvorile vatru sa stražarnice, iz otvora na zidu koji okružuje kompleks i mitraljeskih gnezda s druge strane zida. Mnogi zatvorenici su na mestu ubijeni, a drugi su ranjeni.

(i) Dana 23. maja 1999. ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije bacale su ručne bombe i pucale u odvodne kanale, kanalizaciju, zgrade i podrume, i na taj način ubile i ranile mnoge druge zatvorenike koji su na tim mestima potražili zaklon nakon onoga što se desilo prethodnog dana. Ubijeno je ukupno oko 50 zatvorenika. (Mnogi od ubijenih još nisu identifikovani, a lica za koja se zna da su ubijena i čija su imena poznata navedena su u Prilogu J koji je priložen kao dodatak ovoj Optužnici.)

k. U periodu od marta 1999. do maja 1999. godine, snage SRJ i Srbije preduzele su niz masovnih napada na više sela u opštini Kačanik/Kaçanik, čiji je ishod bila smrt preko stotinu civila.

(i) Dana 24. marta 1999. ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije napale su selo Kotlina/Kotlinë. U toku tog napada spaljena je većina kuća, a najmanje 17 lica je ubijeno. Neki od ubijenih uhvaćeni su u šumi, pogubljeni i potom bačeni u bunare. U te bunare je onda bačen eksploziv.

(ii) Dana 13. aprila 1999. godine ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije opkolile su selo Slatina/Sllatinë i zaselak Vata/Vata. Nakon granatiranja, u selo su ušle pešadija i policija i opljačkale i zapalile kuće. Tokom ove akcije iz vatrenog oružja je ubijeno 13 civila.

(iii) Dana 21. maja 1999. godine ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije opkolile su selo Stagovo/Stagovë. Stanovnici ovog sela su pokušali da pobjegnu u planine istočno od sela. Tokom ove akcije je poginulo najmanje 12 lica. Selo je najvećim delom opljačkano i spaljeno.

(iv) Dana 25. maja 1999. godine ili približno tog datuma, snage SRJ i Srbije opkolile su selo Dubrava/Lisnajë. Kada su ove snage ušle u selo, stanovnicima je naredeno da se okupe kod škole i da selo napuste na traktorima. Muškarci su odvojeni od žena i dece. Tokom ove akcije ubijeno je četvoro ljudi. Pored toga, četiri člana porodice Qorri ubijena su dok su pokušavali da pobjegnu u šumu. (Lica ubijena u

opštini Kačanik/Kaçanik čija su imena poznata navedena su u Prilogu K koji je priložen kao dodatak ovoj Optužnici.)

Ovim delima i propustima, **MILAN MILUTINOVIĆ, NIKOLA ŠAINOVIĆ, DRAGOLJUB OJDANIĆ, NEBOJŠA PAVKOVIĆ, VLADIMIR LAZAREVIĆ, VLASTIMIR ĐORĐEVIĆ** i **SRETEN LUKIĆ** planirali su, podsticali, naredili, počinili ili na neki drugi način pomagali i podržavali planiranje, pripremu ili izvršenje sledećeg:

Tačka 3: Ubistvo, **ZLOČIN PROTIV ČOVEČNOSTI**, kažnjiv prema članu 5(a) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 4: Ubistvo, **KRŠENJE ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, kažnjivo prema članu 3 Statuta Međunarodnog suda i sankcionisano članom 3(1)(a) (ubistvo) Ženevskih konvencija.

TAČKA 5 PROGONI

76. Pozivom na paragrafe 16–69 i 75, tužilac ih ovde ponovo navodi i uvrštava.

77. Počevši od 1. januara 1999. godine ili približno tog datuma pa sve do 20. juna 1999, snage SRJ i Srbije, postupajući po uputstvu, na podsticaj ili uz podršku **MILANA MILUTINOVIĆA, NIKOLE ŠAINOVIĆA, DRAGOLJUBA OJDANIĆA, NEBOJŠE PAVKOVIĆA, VLADIMIRA LAZAREVIĆA, VLASTIMIRA ĐORĐEVIĆA** i **SRETENA LUKIĆA**, koristile su se sredstvima i metodama izloženim u paragrafima od 26 do 33 da bi sprovele kampanju progona albanskog stanovništva Kosova, uključujući kosovske Albance civile, na političkoj, rasnoj ili verskoj osnovi. Svaki od optuženih je nameravao da se ta kampanja usmeri protiv albanskog stanovništva Kosova na političkoj, rasnoj ili verskoj osnovi, ili je bio svestan da postoji velika verovatnoća da će snage SRJ i Srbije nad albanskim stanovništvom Kosova počiniti zločine navedene u paragrafima 26 do 33 na političkoj, rasnoj ili verskoj osnovi, što se, između ostalog, vidi iz činjenice da kosovski Albanci muslimanske vere čine ubedljivu većinu među žrtvama zločina i iz masovne upotrebe pogrdnih izraza za kosovske Albance. Ti progoni su vršeni, između ostalog, sledećim sredstvima:

- a. Prisilnim premeštanjem i deportacijom približno 800.000 civila kosovskih Albanaca od strane snaga SRJ i Srbije, kao što je opisano u paragrafima od 26 do 33.
- b. Ubistvom više stotina civila kosovskih Albanaca i drugih lica koja nisu aktivno učestvovala u neprijateljstvima od strane snaga SRJ i Srbije, kao što je opisano u paragrafima 28 i 29.
- c. Seksualnim zlostavljanjem kosovskih Albanaca, naročito žena, od strane snaga SRJ i Srbije, uključujući seksualno zlostavljanje opisano u paragrafima 26 i 28.
- d. Bezobzirnim razaranjem ili nanošenjem štete verskim objektima kosovskih Albanaca. Tokom napada na gradove i sela i posle njih, snage SRJ i Srbije sistematski su nanosile štetu i uništavale kulturne spomenike i muslimanska sveta mesta. Širom pokrajine džamije su granatirane, paljene i rušene eksplozivom. Ovi incidenti uključuju i sledeće: nanošenje štete i/ili uništavanje džamija u Vučitrnu/Vushtrri, Suvoj Reci/Suharekë, Celini/Celinë, Rogovu/Rogovë, Beloj Crkvi/Bellacërkë, Čirezu/Qirez, Kotlini/Kotlinë, Ivaji/Ivajë, Brestovcu/Brestovc, Velikoj Kruši/Krushë e Madhe, Kosovskoj Mitrovici/Mitrovicë, Vlačici/Llashticë, Landovici/Landovicë i Đakovici/Gjakovë, kao što je opisano u paragrafu 73.

Ovim delima i propustima, **MILAN MILUTINOVIĆ, NIKOLA ŠAINOVIĆ, DRAGOLJUB OJDANIĆ, NEBOJŠA PAVKOVIĆ, VLADIMIR LAZAREVIĆ, VLASTIMIR ĐORĐEVIĆ i SRETEN LUKIĆ** planirali su, podsticali, naredili, počinili ili na neki drugi način pomagali i podržavali planiranje, pripremu ili izvršenje sledećeg:

Tačka 5: Progoni na političkoj, rasnoj ili verskoj osnovi, **ZLOČIN PROTIV ČOVEČNOSTI**, kažnjiv prema članu 5(h) Statuta Međunarodnog suda.

OPŠTI NAVODI

78. Sve vreme na koje se odnosi ova Optužnica, na Kosovu u SRJ postojalo je stanje oružanog sukoba.

79. Sva dela i propusti koji se navode kao zločini protiv čovečnosti bili su deo široko rasprostranjenog ili sistematskog napada usmerenog protiv albanskog civilnog stanovništva i drugih lica na Kosovu koja nisu aktivno učestvovala u neprijateljstvima.

ČINJENIČNI KONTEKST NAVODA IZ OPTUŽNICE

80. Kosovo se nalazi u južnom delu Republike Srbije, konstitutivne republike Srbije i Crne Gore (u daljem tekstu: SCG). Teritorija koju danas čini SCG bila je deo Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (u daljem tekstu: SFRJ). Kosovo se na severu i severozapadu graniči s Republikom Crnom Gorom, na jugozapadu s Republikom Albanijom (u daljem tekstu: Albanija), a na jugu s Bivšom Jugoslovenskom Republikom Makedonijom (u daljem tekstu: Makedonija). Glavni grad Kosova je Priština/Prishtinë.

81. Prema popisu stanovništva iz 1981. godine, poslednjem na kome je učestvovalo skoro celokupno stanovništvo, Kosovo je ukupno imalo približno 1.585.000 stanovnika, od čega su 77% bili Albanci, a 13% Srbi. Kosovski Albanci su bojkotovali popis sproveden 1991. godine, ali prema uopštenim procenama broja stanovnika, na Kosovu je u vreme na koje se odnosi ova optužnica bilo 85-90% kosovskih Albanaca, dok su 5-10% činili Srbi.

82. Godine 1974, novim Ustavom SFRJ vlast je decentralizovana i prenesena sa centralne vlade na šest konstitutivnih republika. U okviru Srbije, Kosovu i Vojvodini data je znatna autonomija, uključujući kontrolu nad obrazovnim sistemom, sudstvom i policijom. Bili su zastupljeni u Skupštini, Ustavnom sudu i Predsedništvu SFRJ.

83. Tokom osamdesetih godina, Srbi su izražavali zabrinutost zbog diskriminacije koju je prema njima sprovodilo pokrajinsko rukovodstvo na čijem su čelu bili kosovski Albanci, dok su kosovski Albanci izražavali zabrinutost zbog ekonomske zaostalosti i zahtevali veću političku liberalizaciju i status republike za Kosovo. Od 1981. godine pa nadalje, kosovski Albanci su organizovali demonstracije koje su vojska SFRJ i policijske snage Srbije suzbijale.

84. Dana 24. aprila 1987. godine, Slobodan Milošević, koji je 1986. godine izabran za predsednika Predsedništva Centralnog komiteta Saveza komunista Srbije, otputovao je na Kosovo. Na sastancima s lokalnim srpskim rukovodstvom i u govoru pred okupljenim Srbima, Slobodan Milošević je podržao srpski nacionalistički program. Od tada je Slobodan Milošević koristio rastući talas srpskog nacionalizma kako bi ojačao centralizovanu vlast u SFRJ.

85. Početkom 1989. godine, vlada SFRJ pokrenula je proces koji je imao za cilj da se Kosovu oduzme autonomija koju je dobilo Ustavom iz 1974. godine. Zbog političkih nemira, Predsedništvo SFRJ je u februaru 1989. godine objavilo da se situacija na Kosovu pogoršala i da ugrožava ustavni poredak, integritet i suverenitet zemlje i uvelo "specijalne mere" kojima je odgovornost za javnu bezbednost sa vlade Srbije prenela na vladu SFRJ. To je izazvalo masovne demonstracije kosovskih Albanaca.

86. U julu 1990. godine, Skupština Srbije donela je odluku o privremenom raspuštanju Skupštine Kosova, ubrzo nakon što je 114 od 123 delegata kosovskih Albanaca u Skupštini usvojilo nezvaničnu rezoluciju kojom Kosovo proglašavaju ravnopravnim i nezavisnim entitetom u okviru SFRJ. U septembru 1990. godine, mnogi od tih istih delegata kosovskih Albanaca proglasili su ustav "Republike Kosovo". Godinu dana kasnije, u septembru 1991. godine, kosovski Albanci održali su nezvanični referendum na kome su u ogromnoj većini glasali za nezavisnost. Dana 24. maja 1992. godine, kosovski Albanci održali su nezvanične izbore za skupštinu i predsednika "Republike Kosovo".

87. Slobodan Milošević je izabran za predsednika Predsedništva Socijalističke Republike Srbije 8. maja 1989. godine. Posle usvajanja novog Ustava Srbije i održavanja višestranačkih izbora, Slobodan Milošević je 26. decembra 1990. izabran za predsednika Srbije; na tu funkciju ponovo je izabran 20. decembra 1992. godine. U decembru 1991. godine, **NIKOLA ŠAINOVIĆ** imenovan je za potpredsednika Vlade Srbije.

88. Nakon prvih koraka ka ukidanju autonomije Kosova i uvođenja "specijalnih mera", na Kosovu dolazi do sve većih političkih podela. Srbija je preuzela potpunu kontrolu nad policijom i sudovima, te obrazovnom, socijalnom i ekonomskom politikom Kosova, kao i izborom službenog jezika u pokrajini. Krajem 1990. i tokom cele 1991. godine hiljade kosovskih Albanaca – lekara, nastavnika, profesora, radnika, policajaca i državnih službenika – otpušteno je s posla. Lokalni sud na Kosovu je ukinut, a mnoge sudije smenjene. Nasilje policije nad kosovskim Albancima povećalo se.

89. Dana 16. jula 1990. godine, Savez komunista Srbije i Socijalistički savez radnog naroda Srbije udružili su se u Socijalističku partiju Srbije (SPS), a Slobodan Milošević izabran je za njenog predsednika. **MILAN MILUTINOVIĆ** i **NIKOLA ŠAINOVIĆ** zauzimali su istaknute položaje u SPS. Slobodan Milošević je koristio većinu koju je SPS imao u saveznoj i republičkoj skupštini za donošenje zakona koji su podupirali nacionalističku politiku na Kosovu, a u sprovođenju svoje politike na Kosovu oslanjao se na lojalne članove odabrane iz Glavnog odbora SPS – uključujući **MILANA MILUTINOVIĆA** i **NIKOLU ŠAINOVIĆA**.

90. U ovom periodu, nezvanično albansko rukovodstvo na Kosovu sledilo je politiku nenasilnog građanskog otpora i počelo je da uspostavlja sistem nezvaničnih, paralelnih institucija u oblasti zdravstvene zaštite i obrazovanja.

91. Počev od juna 1991. godine, SFRJ je počela da se raspada u nizu ratova koji su usledili jedan za drugim u Republici Sloveniji, Republici Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Dok su se vodili ratovi u Sloveniji, Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, situacija na Kosovu, iako napeta, nije eskalirala u nasilje i intenzivne borbe do kojih je došlo u tim drugim zemljama. Međutim, mnogi obrasci kašnjenja ponašanja uočeni u tim sukobima ponovo su viđeni na Kosovu tokom perioda na koji se odnosi ova Optužnica. Aktivna neprijateljstva su prestala potpisivanjem Dejtonskog mirovnog sporazuma u decembru 1995. godine. Status Kosova nije bio na dnevnom redu u Dejtonu.

92. Sredinom devedesetih godina, jedna frakcija kosovskih Albanaca organizovala je grupu poznatu pod nazivom *Ushtria Çlirimtare e Kosovës (UÇK)*, odnosno Oslobođilačka vojska Kosova (u daljem tekstu: OVK). Ova grupa je zagovarala kampanju oružane pobune i nasilnog otpora srpskim vlastima i bila je glavna organizovana oružana grupa kosovskih Albanaca koja je vodila operacije protiv snaga SRJ i Srbije.

93. Sredinom 1996. godine, OVK je organizovala napade uperene pre svega protiv policijskih snaga Srbije, ali i Albanaca lojalnih srpskim vlastima. Tokom 1996. i 1997. godine, OVK je činila samo mala grupa ljudi koji su bili slabo naoružani, neorganizovani i podeljeni u manje grupacije, dok im je rukovodstvo bilo u inostranstvu. Od tada i tokom čitave 1997. godine, policijske snage Srbije uzvraćale su silovitim akcijama tamo gde se pretpostavljalo da se nalaze baze OVK i njene pristalice na Kosovu, a progon civila kosovskih Albanaca pojačao se. Krah zakona i reda u susednoj Albaniji 1997. godine doveo je do većeg priliva oružja za OVK. Godine 1998. OVK je prerasla u grupu od nekoliko hiljada pripadnika i postala je aktivnija.

94. Krajem februara 1998. godine, zaoštrio se sukob između OVK, s jedne, i snaga SRJ i Srbije, s druge strane. Snage SRJ i Srbije započele su kampanju protiv OVK tokom koje su nad civilima kosovskim Albancima primenjivale prekomernu i nesrazmernu silu. Tokom okršaja s OVK na području Drenice, snage SRJ i Srbije su u februaru i martu granatirale pretežno albanske gradove i sela i proterivale meštane iz njihovih domova. Početkom marta snage SRJ i Srbije napale su selo Donje Prekaze/Prekazi i Pshtem (opština Srbica/Skenderaj), kojom prilikom su ubile oko 50 ljudi, uključujući većinu članova porodice Adema Jasharija, ženu, decu i stare. Snage SRJ i Srbije su oko Uskrsa razorile stari deo Dečana/Dečan.

95. Sredinom jula 1998. godine snage SRJ i Srbije izvele su opsežnu ofanzivnu operaciju širom pokrajine Kosovo. U njoj su, *inter alia*, učestvovala brigade Prištinskog korpusa i specijalne jedinice MUP. Krajem jula je javljeno da je na području Dulja/Duhel, Blaca, Junika i Mališeva/Mališevë bilo žestokog granatiranja koje je prouzrokovalo bezobzirno razaranje. Približno 5. i 6. avgusta izvršene su operacije na području Drenice, Junika i Jablanice. Većina sela duž puta Peć-Priština / Peja-Prishtina i puta Gornja Klina-Rudnik-Rakoš / Klina e Epërm-Rudnik-Rakosh bila su bezobzirno razorena. Do kraja septembra snage SRJ i Srbije granatirale su i spalile oko polovinu sela na području Dečana/Dečan, a selo Prilep/Prelep dejstvima teške artiljerije srušile sa zemljom. Predstavnici međunarodne zajednice koji su u to vreme bili u poseti toj pokrajini zapazili su da snage SRJ i Srbije i dalje granatiraju i pale sela u dolini Suve Reke/Suhareka. Dana 26. septembra, tokom anti-terorističke operacije u Gornjem Dobrinju/Dobrinja e Epërm, u kompleksu porodice Delijaj i oko njega, snage SRJ i Srbije ubile su 21 člana te porodice, među kojima je bilo žena i dece.

96. Usled primene prekomerne i nesrazmerne sile od strane snaga SRJ i Srbije, mnogi stanovnici, kosovski Albanci, raseljeni su širom Kosova ili su pobjegli iz pokrajine. Otprilike od februara pa do maja 1998. godine, približno 15.000 Albanaca prebeglo je u severnu Albaniju. Ujedinjene nacije su ustanovile da je do sredine oktobra približno 285.000 lica, tj. otprilike petnaest odsto stanovništva, raseljeno unutar Kosova ili je napustilo pokrajinu. Do kraja 1998. i nakon toga do 23. marta 1999. godine, raseljeno je otprilike 349.000 Albanaca.

97. Počev najmanje od marta 1998. godine, Ujedinjene nacije, organizacije za ljudska prava kao što su *Human Rights Watch*, strani diplomati, OEBS, domaća i međunarodna sredstva javnog informisanja i vođe kosovskih Albanaca javno su i često osuđivali primenu prekomerne i nesrazmerne sile od strane snaga SRJ i Srbije, što su činili u svojim rezolucijama i izveštajima, te na sastancima s civilnim i vojnim rukovodstvom SRJ i Srbije. U periodu najmanje od kraja jula pa do kraja oktobra 1998. godine, u Prištini/Prishtina su skoro svakodnevno održavani sastanci Zajedničke komande vezani za situaciju na Kosovu.

98. U nastojanju da se smanji zategnutost na Kosovu, u oktobru 1998. godine vođeni su pregovori između Slobodana Miloševića i predstavnika međunarodne zajednice. Ti pregovori su doveli do potpisivanja određenog broja sporazuma. Na dan 16. oktobra 1998. godine potpisan je "Sporazum o verifikacionoj misiji OEBS za Kosovo". Dana 25. oktobra 1998. godine **NIKOLA ŠAINOVIĆ** i **VLASTIMIR ĐORĐEVIĆ** potpisali su sporazume u ime SRJ, odnosno Srbije. Tim sporazumima bilo je predviđeno delimično povlačenje snaga SRJ i Srbije sa Kosova, ograničenje dovođenja dodatnih snaga i opreme u region i razmeštaj nenaoružanih predstavnika Verifikacione misije OEBS.

99. Kao dalji odgovor na nastavljanje sukoba na Kosovu, organizovana je međunarodna mirovna konferencija u Rambujeu i Parizu, u Francuskoj, koja je počela s radom 6. februara 1999. godine. **NIKOLA ŠAINOVIĆ** bio je politički šef srpske delegacije u Rambujeu. Tim pregovorima je prisustvovao i **MILAN MILUTINOVIĆ**. Kosovske Albanice predstavljale su OVK i delegacija političkih i građanskih vođa kosovskih Albanaca. Tokom mirovnih pregovora u Francuskoj, nasilje na Kosovu se nastavilo. Krajem februara i početkom marta, snage SRJ i Srbije preduzele su niz napada na desetine sela i gradova nastanjenih pretežno kosovskim Albancima. Mirovni pregovori propali su sredinom marta 1999. godine.

100. Dana 24. marta 1999. godine, NATO je započeo vazdušne napade na ciljeve u SRJ. SRJ je 23. marta 1999. godine proglasila neposrednu ratnu opasnost, a 24. marta 1999. godine ratno stanje. Nakon početka vazdušnih napada, snage SRJ i Srbije pojačale su svoju široko rasprostranjenu ili sistematsku kampanju i prisilno proterale stotine hiljada kosovskih Albanaca sa Kosova.

101. Dana 3. juna 1999. godine, SRJ i Srbija su prihvatile načela za rešavanje krize na Kosovu, dokument koji je uručen njihovim predstavnicima u Evropskoj Uniji i Ruskoj Federaciji. Ovim dokumentom, posle kojeg je usledila Rezolucija br. 1244 (1999) Saveta bezbednosti, predviđeno je političko rešenje krize na Kosovu, uključujući hitan prekid nasilja i brzo povlačenje snaga SRJ i Srbije, te raspoređivanje predstavnika međunarodnih civilnih institucija i snaga bezbednosti na Kosovu pod okriljem Ujedinjenih nacija.

102. Dana 9. juna 1999. godine, između NATO i predstavnika VJ i MUP potpisan je Vojno-tehnički sporazum, kojim je predviđeno povlačenje svih snaga SRJ i Srbije s Kosova. Prema odredbama Vojno-tehničkog sporazuma, kampanja bombardovanja ciljeva u SRJ koju je vodio NATO trebalo je da bude okončana nakon potpunog povlačenja snaga SRJ i Srbije. Dana 20. juna 1999. godine, KFOR, Snage za Kosovo, objavio je da su se snage SRJ i Srbije potpuno povukle s Kosova.

/potpis na originalu/
Carla Del Ponte,
tužilac

Dana 12. maja 2006. godine
U Hagu,
Holandija

Prilog A

Lica ubijena u Račku/Rečak čija su imena poznata - 15. januara 1999.

Ime	Približna starost	Pol
ASLLANI, Mustafa	33	muško
BAJRAMI, Ragip	34	muško
BEQIRI, Halim	13	muško
BEQIRI, Rizah	49	muško
BEQIRI, Zenel	20	muško
BILALLI, Lutfi	41	muško
BRAHIMI/EMINI, Ajet	39	muško
BRAHIMI/IBRAHIMI, Hajriz	61	muško
HAJRIZI, Bujar		muško
HAJRIZI, Myfail	33	muško
HALILI, Skender	30	muško
HYSENAJ, Haqif	51	muško
IMERI, Hakip	31	muško
IMERI, Murtez	19	muško
IMERI, Nazmi	81	muško
ISMALJI/ISMAJLI/SMAILI/SMAJLE, Muhamet/Mehmet/Ahmet	39	muško
JAKUPI, Ahmet	58	muško
JAKUPI, Eshref/Esref	40	muško
JAKUPI, Mehmet	43	muško
JAKUPI, Xhelal	17	muško
KAMERI, Banuš	62	muško
LIMANI, Fatmir	37	muško
LIMANI, Nexhat	19	muško
LIMANI, Salif/Salif/Sali	24	muško
MEHMETI, Bajram	53	muško
MEHMETI, Hanumshah	22	žensko
METUSHI/SYLA, Arif	52	muško
METUSHI/SYLA, Haki	61	muško
METUSHI/SYLA, Sabri	59	muško
MUSTAFA/SMALJLI, Ahmet	68	muško
MUSTAFA, Muhamet	21	muško
OSMANI, Sadik	44	muško
SALIHU, Jashar	24	muško
SALIHU, Raif	20	muško
SALIHU, Shukri	18	muško
SHABANI, Bajrush	22	muško
SYLA, Sheremet/Saremet	37	muško
SYLA, Shyqeri/Šučeri	61	muško
XHELADINI/DZELJADINI, Bajram	34	muško
ZYMERI/ZUMERI, Njazi/Niazi	44	muško

Prilog B

Lica ubijena u Beloj Crkvi / Bellacërkë čija su imena poznata –
25. marta 1999.

Ime	Približna starost	Pol
BEGAJ, Abdullah	25	muško
BERISHA, Murat	60	muško
GASHI, Fadil	46	muško
MORINA, Musa	65	muško
POPAJ, Abdullah	18	muško
POPAJ, Agon	14	muško
POPAJ, Alban	21	muško
POPAJ, Bedrush	47	muško
POPAJ, Belul	14	muško
POPAJ, Ethem	46	muško
POPAJ, Hazer	77	muško
POPAJ, Hysni	37	muško
POPAJ, Irfan	41	muško
POPAJ, Isuf	76	muško
POPAJ, Kreshnik	18	muško
POPAJ, Lindrit	18	muško
POPAJ, Mehmet	46	muško
POPAJ, Mersel	53	muško
POPAJ, Nazmi	45	muško
POPAJ, Nisim	35	muško
POPAJ, Rrustem	63	muško
POPAJ, Sahid	40	muško
POPAJ, Sedat	47	muško
POPAJ, Shendet	17	muško
POPAJ, Vehap	58	muško
POPAJ, Xhavit	32	muško
SPAHIU, Marigona	10	žensko
SPAHIU, Iliriana	12	žensko
SPAHIU, Lirim	7	muško
SPAHIU, Qamile	69	žensko
SPAHIU, Xhemal	70	muško
ZHUNIQI, Abein	37	muško
ZHUNIQI, Agim	51	muško
ZHUNIQI, Bajram	51	muško
ZHUNIQI, Bilall	67	muško
ZHUNIQI, Clirim	40	muško
ZHUNIQI, Dardan	6	muško
ZHUNIQI, Dardane	8	žensko
ZHUNIQI, Destan	68	muško

ZHUNIQI, Eshref	55	muško
ZHUNIQI, Fatos	42	muško
ZHUNIQI, Dhurata	4	muško
ZHUNIQI, Lumnie	39	žensko
ZHUNIQI, Labinot	16	muško
ZHUNIQI, Hysni	70	muško
ZHUNIQI, Ibrahim	68	muško
ZHUNIQI, Kasim	33	muško
ZHUNIQI, Medi	55	muško
ZHUNIQI, Muhammet	70	muško
ZHUNIQI, Muharrem	30	muško
ZHUNIQI, Qamil	77	muško
ZHUNIQI, Qemal	59	muško
ZHUNIQI, Reshit	32	muško
ZHUNIQI, Shemsi	52	muško

Prilog C

Lica ubijena u Maloj Kruši / Krushë e Vogel – Velikoj Kruši / Krushë e Madhe čija su imena poznata – 26. marta 1999.

<i>Ime</i>	<i>Približna starost</i>	<i>Pol</i>
ASLLANI, Adem	68	Muško
ASLLANI, Asim	34	Muško
ASLLANI, Feim	30	Muško
ASLLANI, Muharrem	66	Muško
ASLLANI, Nexhat	27	Muško
ASLLANI, Nisret	33	Muško
ASLLANI, Perparim	26	Muško
AVDYLI, Bali	72	Muško
AVDYLI, Enver	28	Muško
BATUSHA, Ahmet	38	Muško
BATUSHA, Amrush	32	Muško
BATUSHA, Asllan	46	Muško
BATUSHA, Avdi	45	Muško
BATUSHA, Bekim	22	Muško
BATUSHA, Beqir	68	Muško
BATUSHA, Burim	18	Muško
BATUSHA, Enver	22	Muško
BATUSHA, Feim/Fehim	23	Muško
BATUSHA, Mergim	20	Muško
BATUSHA, Haxhi	28	Muško
BATUSHA, Lirim	16	Muško
BATUSHA, Milaim	32	Muško
BATUSHA, Muharrem	69	Muško
BATUSHA, Njazi	39	muško
BATUSHA, Osman	65	muško
BATUSHA, Sefer	19	muško
BATUSHA, Sejdi	68	muško
BATUSHA, Skifer	22	muško
BATUSHA, Sulejman	46	muško
BATUSHA, Zaim	50	muško
HAJDARI, Abaz	40	muško
HAJDARI, Abedin	17	muško
HAJDARI, Halil	42	muško
HAJDARI, Halim	70	muško
HAJDARI, Hysni	20	muško
HAJDARI, Marsel	17	muško
HAJDARI, Nazim	33	muško
HAJDARI, Qamil	46	muško
HAJDARI, Rasim	25	muško

HAJDARI, Sahit	36	muško
HAJDARI, Selajdin	38	muško
HAJDARI, Shani	40	muško
HAJDARI, Vesel	19	muško
HAJDARI, Zenun	28	muško
LIMONI, Avdyl	45	muško
LIMONI, Limon	69	muško
LIMONI, Luan	22	muško
LIMONI, Nehbi	60	muško
RAMADANI, Afrim	28	muško
RAMADANI, Asllan	34	muško
RAMADANI, Bajram	15	muško
RAMADANI, Sabit	23	muško
RAMADANI, Hysen	62	muško
RAMADANI, Murat	60	muško
RAMADANI, Ramadan	59	muško
RAMADANI, Selajdin	27	muško
RASHKAJ, Kadri	16	muško
RASHKAJ, Demir	18	muško
RASHKAJ, Refki	17	muško
SHEHU, Adnan	20	muško
SHEHU, Arben	20	muško
SHEHU, Arif	36	muško
SHEHU, Bekim	22	muško
SHEHU, Burim	19	muško
SHEHU, Destan	68	muško
SHEHU, Din	68	muško
SHEHU, Dritan	18	muško
SHEHU, Fadil	42	muško
SHEHU, Flamur	15	muško
SHEHU, ime nepoznato (od oca Haziza)	20	muško
SHEHU, ime nepoznato (od oca Sinana)	18	muško
SHEHU, Haxhi	25	muško
SHEHU, Haziz	42	muško
SHEHU, Ismail	68	muško
SHEHU, Ismet	40	muško
SHEHU, Mehmet	13	muško
SHEHU, Mentor	18	muško
SHEHU, Myftar	44	muško
SHEHU, Nahit	15	muško
SHEHU, Nehat	22	muško
SHEHU, Nexhat	38	muško
SHEHU, Sahit	23	muško

SHEHU, Sali	44	muško
SHEHU, Sami	24	muško
SHEHU, Sefer	44	muško
SHEHU, Shani	34	muško
SHEHU, Shefqet	38	muško
SHEHU, Sinan	50	muško
SHEHU, Veli	28	muško
SHEHU, Vesel	19	muško
SHEHU, Xhafer	38	muško
SHEHU, Xhavit	20	muško
SHEHU, Xhelal	13	muško
ZYLFIU, Afrim	22	muško
ZYLFIU, Halim	60	muško
ZYLFIU, Hamdi	62	muško
ZYLFIU, Hamit	22	muško
ZYLFIU, Hysen	50	muško
ZYLFIU, Njazim	24	muško
ZYLFIU, Xhelal	18	muško

Prilog D

Lica ubijena u Suvoj Reci / Suharekë čija su imena poznata –
26. marta 1999.

<i>Ime</i>	<i>Približna starost</i>	<i>Pol</i>
BERISHA, Afrim	24	muško
BERISHA, Altin	11	muško
BERISHA, Arta	18	žensko
BERISHA, Avdi	43	muško
BERISHA, Besim	26	muško
BERISHA, Bujar	40	muško
BERISHA, Dafina	15	žensko
BERISHA, Dorentina	4	žensko
BERISHA, Drilon	13	muško
BERISHA, Edon	12	muško
BERISHA, Eron	1	muško
BERISHA, Fatime	37	žensko
BERISHA, Fatime	48	žensko
BERISHA, Fatmire	22	žensko
BERISHA, Faton	27	muško
BERISHA, Flora	38	žensko
BERISHA, Hajbin	37	muško
BERISHA, Hamdi	54	muško
BERISHA, Hanumusha	9	žensko
BERISHA, Hanumusha	81	žensko
BERISHA, Hava	63	žensko
BERISHA, Herolinda	13	žensko
BERISHA, Ismet	2	muško
BERISHA, Kushtrin	11	muško
BERISHA, Lirije	24	žensko
BERISHA, Majlinda	15	žensko
BERISHA, Merita	10	žensko
BERISHA, Mevlude	26	žensko
BERISHA, Mihrije	26	žensko
BERISHA, Mirat	7	muško
BERISHA, Musli	63	muško
BERISHA, Nefije	54	žensko
BERISHA, Nexhat	43	muško
BERISHA, Nexhmedin	37	muško
BERISHA, Redon	1	muško
BERISHA, Sait	83	muško
BERISHA, Sebahate	25	žensko
BERISHA, Sedat	45	muško
BERISHA, Sherine	17	žensko
BERISHA, Sofia	58	žensko

BERISHA, Vesel	61	muško
BERISHA, Vlorjan	17	muško
BERISHA, Zana	13	žensko
BERISHA, Zelihe	50	žensko

Prilog E

Lica ubijena u Padalištu / Padalishtë čija su imena poznata –
26. marta 1999.

<i>Ime</i>	<i>Približna starost</i>	<i>Pol</i>
IMERAJ, Afrim	2	muško
IMERAJ, Ardiana	13	žensko
IMERAJ, Arijeta	11	žensko
IMERAJ, Avdyl	67	muško
IMERAJ, Beke	53	muško
IMERAJ, Feride	21	žensko
IMERAJ, Fetije	42	žensko
IMERAJ, Florije	19	žensko
IMERAJ, Hasan	63	muško
IMERAJ, Mihane	72	žensko
IMERAJ, Mona	72	žensko
IMERAJ, Muhamet	19	muško
IMERAJ, Nexhmedin		muško
IMERAJ, Rab	30	muško
IMERAJ, Rustem	73	muško
IMERAJ, Sabahat	21	muško
IMERAJ, Shehide	70	žensko
IMERAJ, Violeta	17	žensko
IMERAJ, Xhyfidane	14	žensko

Prilog F

Lica ubijena u Izbici / Izbicë čija su imena poznata – 28. marta 1999.

<i>Ime</i>	<i>Približna starost</i>	<i>Pol</i>
ALUSHI, Jetullah	93	muško
AMRUSHI, Asllan (Q)		muško
BAJRA, Asslan	60	muško
BAJRA, Bajram	62	muško
BAJRA, Bajram C.	60	muško
BAJRA, Bajram S.	68	muško
BAJRA, Brahim	81	muško
BAJRA, Fazli	60	muško
BAJRA, Ilaz	70	muško
BAJRA, Sami	19	muško
BAJRAKTARI, Bislim	58	muško
BAJRAKTARI, Hajdar	53	muško
BEHRAMI, Demush	63	muško
BEHRAMI, Muhamet	61	muško
BEHRAMI, Nuredin	76	muško
DAJAKU, Asllan	63	muško
DANI, Dibran (A)	67	muško
DERVISHI, Sali	61	muško
DERVISHI, Bajram	73	muško
DERVISHI, Ilaz	73	muško
DOCI, Musli	63	muško
DOQI, Hamdi	42	muško
DRAGA, Ali	65	muško
DRAGA, Cen	68	muško
DRAGA, Hajriz	43	muško
DRAGA, Ismet	31	muško
DRAGA, Murat	68	muško
DRAGA, Rahim	70	muško
DRAGA, Rrustem	81	muško
DRAGAJ, Zade	71	muško
DURAKU, Avdullah	55	muško
DURAKU, Bel (A)	81	muško
DURAKU, Dibran	65	muško
DURAKU, Rexhep	87	muško
EMRA, Muhamet ili KADRIU Muhamet	56	muško
FETAHU, Lah	67	muško
GASHI, Ibrahim	70	muško
GASHI, Ram		muško
HAJDARI, Halil	50	muško

HAJRA, Mehmet	65	muško
HALITI, Haliti	60	muško
HAXHA, Fejz	75	muško
HOTI, Hazir	67	muško
HOTI, Qerim	42	muško
HOTI, Rifat	54	muško
HOTI, Rustem	70	muško
HOTI, Tahir	55	muško
HOTI, Muhamet	52	muško
HOTI, Sadik	66	muško
HOTI, Shefqet (A)		muško
HOTI, Vehbi		muško
ISUFI, Zenel	72	muško
JETULLAHU, Beqir	27	muško
KAJTAZDI, Kajtaz Z	68	muško
KELMENDI, Bajram	66	muško
KELMENDI, Jetullah	56	muško
KOTOORI/KOTORRI, Ram		muško
KOTOORI/KOTORRI, Brahim		muško
KOTOORI/KOTORRI, Hajzer		muško
KRASNIQI, Deli	77	muško
KRASNIQI, Mustaf	63	muško
KRASINIQI, Rrahim	69	muško
KUQICA, Azem	88	muško
LOSHI, Sami	25	muško
LOSHI, Jashar	48	muško
LOSHI, Selman	78	muško
MORINA, Halil	38	muško
MURSELI, Sokol (H)	63	muško
MUSLIU, Beqir	45	muško
MUSLIU, Ilaz	73	muško
MUSLIU, Shaban	87	muško
MUSLIU, Halit	62	muško
MUSLIU, Naim	23	muško
MUSLIU, Mehmet	46	muško
MUSTAFA, Hasan	70	muško
OSMANI, Azem	75	muško
OSMANI, Fatmir	24	muško
OSMANI, Hetem	70	muško
OSMANI, Muharrem	90	muško
QAKA, Pajazit (D)	70	muško
QALLAPEKU, Sabit	55	muško
QELAJ, Ismajl	61	muško
QELAJ, Rexhep	72	muško
QELAJ, Metush	68	muško

QUPEVA, Hamz	49	muško
RACI, Ramadan	56	muško
RAMAJ, Halit	60	muško
REXHEPI, Muj	49	muško
SEJDIU, Mustaf	46	muško
SHABANI, Azem		muško
SHALA, Hysen A	65	muško
SHALA, Idriz	69	muško
SHALA, Isuf	64	muško
SHALA, Muj	62	muško
SHALA, Sali	38	muško
SHALA, Zymer	63	muško
SHALA, Halim	63	muško
SHALA, Hijraz	70	muško
SHERIFI, Sadik		muško
SHPATI, Zeqir	60	muško
SPAHIU, Rizah	70	muško
SYLA, Ram	63	muško
TAHIRI, Brahim	83	muško
TEMAJ, Gani	41	muško
TEMAJ, Hamdi	49	muško
THAQI, Hamit B.	70	muško
THAQI, Ram H.		muško
THAQI, Ajet (D)	71	muško
THAQI, Sheremet	49	muško
UKA, Uke	80	muško
VELIQI, Zenel	75	muško
XHEMAJLI, Idriz	73	muško
XHEMAJLI, Qazim	57	muško
ZEKA, Jahir	60	muško
ZEKA, Milazim	52	muško
Neidentifikovani muškarac		muško

Živi izgoreli u Izbici / Izbicë – 28. marta 1999.

FEJZA, Zyre	65	žensko
OSMANI, Zoje	67	žensko

Prilog G

Lica ubijena u Đakovici / Gjakovë – 2. aprila 1999.

<i>Ime</i>	<i>Približna starost</i>	<i>Pol</i>
CAKA, Dalina	14	žensko
CAKA, Delvina	6	žensko
CAKA, Diona	2	žensko
CAKA, Valbona	34	žensko
GASHI, Hysen	50	muško
HAXHIAVDIJA, Doruntina	8	žensko
HAXHIAVDIJA, Egzon	5	muško
HAXHIAVDIJA, Rina	4	žensko
HAXHIAVDIJA, Valbona	38	žensko
HOXHA, Flaka	15	žensko
HOXHA, Shahindere	55	žensko
NUÇI, Manushe	50	žensko
NUÇI, Shirine	70	žensko
VEJSA, Arlind	5	muško
VEJSA, Dorina	10	žensko
VEJSA, Fetije	60	žensko
VEJSA, Marigona	8	žensko
VEJSA, Rita	2	žensko
VEJSA, Sihana	8	žensko
VEJSA, Tringa	30	žensko

Prilog H

Lica ubijena u Meji/Mejë čija su imena poznata – 27. aprila 1999.

<i>Ime</i>	<i>Približna starost</i>	<i>Pol</i>
ABAZI, Mark	37	muško
ABAZI, Pashk	40	muško
ABAZI, Pjeter	53	muško
ADEMAJ, Bekim	18	muško
ADEMAJ, Shemsi	38	muško
ADEMI, Isuf	36	muško
ADEMI, Mazllum	17	muško
AHMETAJ, Liridon	17	muško
AHMETI, Ahmet	54	muško
AHMETI, Ahmet	65	muško
AHMETI, Blerim	19	muško
AHMETI, Hysen	68	muško
AHMETI, muško	63	muško
ALIAJ, Adem	55	muško
ALIAJ, Agron	17	muško
ALIAJ, Ali	50	muško
ALIAJ, Sali	53	muško
ALIAJ, Zenun	44	muško
ALIAJ, Arben	19	muško
AVDULLAHU, Ymer	17	muško
AVDYLI, Avdyl		muško
AVDYLI, Afrim	19	muško
AVDYLI, Bajrush	16	muško
AVDYLI, Hysen	56	muško
AVDYLI, Mehmet	42	muško
AVDYLI, Muhedin	26	muško
AVDYLI, Pajazit	32	muško
BAJRAKTARI, Lavdim	22	muško
BAJRAMI, Ali	55	muško
BAJRAMI, Shaban	27	muško
BAJRAMI, Syle	37	muško
BAJRAMI, Xhafer	35	muško
BAJRAMI, Xhavit	27	muško
BALA, Ali	75	muško
BALA, Bajram	46	muško
BALA, Mehmet	38	muško
BALA, Perparim	28	muško
BALIU, Ragip	30	muško
BARDHECI, Demush	29	muško
BARDHECI, Idriz	25	muško
BATUSHA, Haki	29	muško

BEQAJ, Armend	17	muško
BEQAJ, Bajram	41	muško
BEQAJ, Bedri	36	muško
BEQAJ, Brahim	28	muško
BEQAJ, Dritan	17	muško
BEQAJ, Emin	34	muško
BEQAJ, Kujtim	16	muško
BEQAJ, Mentor	19	muško
BEQAJ, Milazim	31	muško
BEQAJ, Ramadan	57	muško
BEQAJ, Rasim	46	muško
BEQAJ, Tafe	54	muško
BEQAJ, Ymer	50	muško
BEQIRAJ, Albert	21	muško
BEQIRAJ, Arsim	16	muško
BEQIRAJ, Syle	55	muško
BEQIRAJ, Tahir	58	muško
BERISHA, Ahmet	45	muško
BERISHA, Halil	50	muško
BINAKU, Avni	42	muško
BINAKU, Binak	34	muško
BINAKU, Ismail	36	muško
BOBI, Ismet	21	muško
CUNI, Fixhri	46	muško
CUNI, Muharrem	67	muško
CUNI, Sutki	20	muško
CURRI, Istref	32	muško
CURRI, Izet	26	muško
DEDA, Linton	16	muško
DEDA, Mark	47	muško
DEDA, Martin	32	muško
DEDA, Pashk	42	muško
DEDAJ, Frrok	34	muško
DEDAJ, Gjon	62	muško
DEDAJ, Mikel	37	muško
DEDAJ, Pjeter	64	muško
DELIU, Deli	37	muško
DEMAJ, Ali	39	muško
DUZHMANI, Agron	17	muško
DUZHMANI, Frane	23	muško
DUZHMANI, Gezim	25	muško
DUZHMANI, Gostin	35	muško
DUZHMANI, Manuel	20	muško
DUZHMANI, Marjan	31	muško
DUZHMANI, Mikel	32	muško

DUZHMANI, Pal	33	muško
DUZHMANI, Pashk	34	muško
FAZLIJAJ, muško	44	muško
FAZLIJAJ, Shani	36	muško
FETAJ, Haxhi	40	muško
GASHI, Lulzim	30	muško
GASHI, Robert	29	muško
GAXHERRI, Brahim	38	muško
GAXHERI, Hasan	28	muško
GAXHERI, Xhafer	66	muško
GJOCAJ, Deme	39	muško
GJOKAJ, Ardian	23	muško
GOLAJ, Asllan	41	muško
GOLAJ, Avdi	31	muško
GOLAJ, Idriz	56	muško
GOLAJ, Musa	24	muško
GOLAJ, Rame	35	muško
GOLAJ, Rexhe	54	muško
HADERGJONAJ, Skender	18	muško
HAJREDINI, Faik	43	muško
HAJREDINI, Hysni	35	muško
HAJREDINI, Qamil	34	muško
HASANAJ, Elson	28	muško
HASANAJ, Gjon	66	muško
HASANAJ, Luan	17	muško
HASANAJ, Mitër	56	muško
HASANAJ, Ndue	60	muško
HASANAJ, Shyt	45	muško
HAXHA, Mentor	25	muško
HAXHIU, Afrim	36	muško
HAXHIU, Avdi	23	muško
HAXHIU, Florim	33	muško
HAXHIU, Tahir	49	muško
HOXHA, Ardian	16	muško
HOXHA, Bajram	44	muško
HOXHA, Blendian	18	muško
HOXHA, Fadil	39	muško
HOXHA, Fitim	32	muško
HOXHA, Hajrullah	27	muško
HOXHA, Naim	25	muško
HOXHA, Ramiz	42	muško
HOXHA, Rifat	33	muško
HYKOSMANAJ, Gafurr	23	muško
HYSENI, Binak	17	muško
IBRAHIMI, Ali	37	muško

IBRAHIMI, Hysni	40	muško
IDRIZI, Masar	21	muško
ISLAMAJ, Demë	63	muško
ISUFI, Bajram	16	muško
ISUFI, Isa	19	muško
KABASHI, Andrush	18	muško
KABASHI, Arben	14	muško
KABASHI, Nikoll	32	muško
KACOLI, Pjeter	23	muško
KACOLI, Tom	23	muško
KAMERI, Besim	29	muško
KAMERI, Gëzim	29	muško
KAMERI, Muharrem	36	muško
KAMERI, Rrustem	41	muško
KAMERI, Shpend	49	muško
KOMANI, Nikolle	26	muško
KOMANI, Fran	28	muško
KOMANI, Pashk	33	muško
KQIRA, Mikel	37	muško
KQIRA, Pashk	40	muško
KQIRAJ, Luz	39	muško
KRASNIQI, Albert	19	muško
KRASNIQI, Lazer	39	muško
KRASNIQI, Mark	24	muško
KRASNIQI, Ndue	33	muško
KRASNIQI, Pjeter	33	muško
KUQI, Hasan	37	muško
KUQI, Shpend	19	muško
KURPALI, Ilmi	19	muško
KURTAJ, Haki	19	muško
KURTAJ, Isa	30	muško
KURTAJ, Muhamet	45	muško
KURTAJ, Sami	29	muško
LLESHI, Anton	25	muško
MALA, Kllaudie	15	žensko
MALA, Kol	44	muško
MALA, Monika	66	žensko
MALAJ, Blerim	15	muško
MALAJ, Vat	37	muško
MALAJ, Vilson	29	muško
MALOKU, Blerim	40	muško
MALOKU, Burim	17	muško
MALOKU, Petrit	22	muško
MALOKU, Ymer	39	muško
MALUSHAJ, Besim	32	muško

MALUSHAJ, Esad	29	muško
MALUSHAJ, Shefki	38	muško
MARKAJ, Bekim	23	muško
MARKAJ, Mark	65	muško
MARKAJ, Dede	36	muško
MARKAJ, Gezim	21	muško
MARKAJ, Gjovalin	36	muško
MARKAJ, Mark	65	muško
MARKAJ, Milan	35	muško
MARKAJ, Pashk	38	muško
MARKAJ, Petrit	27	muško
MARKAJ, Pren	60	muško
MARKAJ, Sokol	63	muško
MEHMETI, Agron	21	muško
MEHMETI, Arben	19	muško
MEHMETI, Gani	45	muško
MEHMETI, Hysen	44	muško
MEHMETI, Hysni	40	muško
MEHMETI, Mehmet	18	muško
MEHMETI, Muharrem	68	muško
MEHMETI, Quash	45	muško
MEHMETI, Rame	43	muško
MEHMETI, Sami	20	muško
MERTURI, Marash	29	muško
META, Bajram	15	muško
MIFTARI, Ismet	22	muško
MIROCI, Brahim	18	muško
MIROCI, Fahredin	24	muško
MIROCI, Isuf	44	muško
MIROCI, Sokol	42	muško
NDREJAJ, Kole	45	muško
NDUE, Nue	68	muško
NEZIRI, Ahmet	25	muško
NIMANAJ, Naim	22	muško
NDREJAJ, Pashk	44	muško
NREJAJ, Nrec	32	muško
NUO/NDUE Sokol	45	muško
NUZA, Sokol	51	muško
OSMANI, Shpend	71	muško
PAJAZITI, Avdyl	41	muško
PAJAZITI, Gani	37	muško
PAJAZITI, Halil	24	muško
PAJAZITI, Haxhi	15	muško
PAJAZITI, Idriz	45	muško
PAJAZITI, Ismet	30	muško

PAJAZITI, Muje	52	muško
PAJAZITI, Qerim	40	muško
PAJAZITI, Shkelzen	19	muško
PAJAZITI, Shpend	58	muško
PAJAZITI, Smajl	48	muško
PAJAZITI, Zenel	49	muško
PALOKAJ, Mark	55	muško
PEPAJ, Uke	16	muško
PJETRI, Gasper	33	muško
PJETRI, Ilirian	24	muško
PJETRI, Skender	27	muško
PRELAJ, Ardian	18	muško
PRELAJ, Driton	24	muško
PRELAJ, Gjergj	29	muško
PRELAJ, Sokol	34	muško
PRELAJ, Tome	37	muško
PRENDI, Gjergj	22	muško
PRENDI, Leonard	21	muško
PRENDI, Mark	26	muško
PRENDI, Pal	49	muško
PRENDI, Prend	55	muško
PRENDI, Robert	24	muško
PRENDI, Sokol	37	muško
PRENDI, Viktor	28	muško
QESTAJ, Hajdar	61	muško
RAMA, Adem	22	muško
RAMA, Bujar	27	muško
RAMA, Nijazi	22	muško
RAMA, Sadri	50	muško
RAMA, Sezaj	36	muško
RAMA, Zenun	33	muško
RAMA, Zeqir	80	muško
RAMAJ, Rame	27	muško
RAMAJ, Tahir	70	muško
REXHA, Adem	44	muško
REXHA, Anton	20	muško
REXHA, Avni	28	muško
REXHA, Bashkim	20	muško
REXHA, Iber	53	muško
REXHA, Ruzhdi	25	muško
REXHAI, Hamza	62	muško
REXHAI, Isuf	27	muško
REXHAI, Tahir	19	muško
REXHAI, Xhevdet	40	muško
RRUSTEMI, Bekim	28	muško

RRUSTEMI, Dan	35	muško
RRUSTEMI, Xhafer	27	muško
SADIKU, Iber	40	muško
SADIKU, Ismet	28	muško
SADIKU, Osman	59	muško
SADIKU, Ramiz	33	muško
SADIKU, Sadik	57	muško
SADRIU, Hysni	37	muško
SADRIU, Rexhep	44	muško
SADRIU, Shaqir	47	muško
SAHITI, Esat	34	muško
SALCAJ, Xhavit	26	muško
SALIHAI, Osman	47	muško
SALIHU, Bajram	50	muško
SALIHU, Nimon	49	muško
SELMANAJ, Beqir	40	muško
SELMANAJ, Nexhat	16	muško
SELMANI, Ali	54	muško
SELMANI, Baki	26	muško
SELMANI, Burim	19	muško
SELMANI, Jonuz	30	muško
SELMANI, Sherif	66	muško
SELMANI, Shpend	20	muško
SELMANI, Ujkan	18	muško
SELMANI, Xheme	65	muško
SELMANI, Zenun	45	muško
SHALA, Deme	29	muško
SHEHU, Agim	34	muško
SHEHU, Ahmet	53	muško
SHEHU, Bujar	18	muško
SHEHU, Ismet	30	muško
SHEHU, Mehmet	25	muško
SHEHU, Rame	44	muško
SHOSHI, Elvis	19	muško
SHOSHI, Naser	25	muško
SHOSHI, Perparim	21	muško
SMAJLI, Gani	41	muško
SOKOLI, Filip	45	muško
SOKOLI, Gjergj	38	muško
SOKOLI, Kastriot	18	muško
SOKOLI, Kriste	30	muško
SOKOLI, Simon	37	muško
SYLA, Ismet	48	muško
SYLA, Rexhep	77	muško
SYLAJ, Bajram	51	muško

TAHIRAJ, Bajram	55	muško
TAHIRAJ, Halil	34	muško
TAHIRAJ, Isuf	63	muško
TAHIRAJ, Osman	47	muško
TAHIRAJ, Ramadan	37	muško
TAHIRAJ, Rustem	22	muško
TAHIRAJ, Selman	47	muško
TAHIRAJ, Xhevdet	24	muško
XHEMAJLI, Uke	30	muško
XHEMAJLI, Alban	19	muško
XHEMAJLI, Hasan	64	muško
XHEMAJLI, Ilija	23	muško
XHEMAJLI, Isa	55	muško
XHEMAJLI, Miftar	34	muško
XHEMAJLI, Muharrem	26	muško
XHEMAJLI, Rifat	19	muško
XHEMAJLI, Shkelzen	20	muško
XHEMAJLI, Shpend	21	muško
XHEMAJLI, Xhemajl	46	muško
YMERI, Elez	59	muško
YMERI, Gani	41	muško
YMERI, Halit	57	muško
YMERI, Hasan	24	muško
YMERI, Hysen	18	muško
YMERI, Musa	36	muško
YMERI, Xhafer	68	muško
YMERI, Zenel	41	muško
ZENUNI, Bajram	36	muško
ZENUNI, Xhevat	43	muško
ZENUNI, Zenel	42	muško
ZEQIRI, Hasan	56	muško
ZYBERI, Arber	17	muško
ZYBERI, Gani	36	muško
ZYBERI, Skender	30	muško

Prilog I

Lica ubijena u Vučitrnu / Vushtrri čija su imena poznata – 2. maja 1999.

<i>Ime</i>	<i>Približna starost</i>	<i>Pol</i>
ABAZI, Musa	55	muško
ADEMI, H. Rrahman	26	muško
ALIU, Z. Ramadan	38	muško
ALIU, B. Remzi	55	muško
BEKTESHI, M. Afrim	23	muško
BEQIRI, Nezir	54	muško
BUNJAKU, M. Hysni	21	muško
FEJZULLAHU, Qamile	84	žensko
FERATI, Xh. Istref	27	muško
FERATI, Milazim	20	muško
FERATI, Rifat	36	muško
FERIZI, M. Bislim	63	muško
FERIZI, B. Mihrije	63	muško
FERIZI, B. Ruzhdi	35	muško
GERGURI, B. Agim	38	muško
GERGURI, Sh. Enver	50	muško
GERGURI, S. Musli	45	muško
GERXHALIU, Fahri		muško
GERXHALIU, A. Haki	39	muško
GERXHALIU, H. Kadri	42	muško
GERXHALIU, H. Shaban	49	muško
GERXHALIU, I. Skender	43	muško
GERXHALIU, H. Zejnullah	42	muško
GERGURI, A. Shukri	44	muško
GERGURI, M. Skender	26	muško
GERGURI, Sh. Naman	39	muško
GERGURI, N. Ramush	63	muško
GERXHALIU, B. Avdyl	43	muško
GERXHALIU, F. Avdyl	47	muško
GERXHALIU, B. Bajram	40	muško
GERXHALIU, A. Fatmir		muško
GERXHALIU, U. Fatmir	35	muško
GERXHALIU, I. Imer	42	muško
GERXHALIU, Sh. Nuhi	25	muško
GERXHALIU, H. Sejdi	39	muško
GERXHALIU, N. Xhevdet	18	muško
GJATA, Meriton	23	muško
GJATA, Sevdije	48	žensko
GJATA, Tefik	44	muško
HAXHAJ, Bahri	28	muško
HAZIRI, Nafije	27	žensko

HYSENI, R. Agim	38	muško
HYSENI, B. Ali		muško
HYSENI, K. Beqir	40	muško
HYSENI, Kada	86	žensko
HYSENI, Q. Hysen	26	muško
HYSENI, D. Qazim	54	muško
HYSENI, Ramadan	18	muško
HYSENI, Rrahman	61	muško
HYSENI, Q. Xhevdet	24	muško
IBISHI, H. Selman	63	muško
IBISHI, I. Sylejman	20-30	muško
IBISHI, Rahim	72	muško
IBISHI, Tafil	55	muško
KURTI, Bajram	43	muško
KONJUHI, B. Afrim	29	muško
KONJUHI, Z. Rexhep	40	muško
KRASNIQI, B. Shaban	64	muško
KRASNIQI, R. Syle	70	muško
LUSHAKU, A. Ibadete	26	žensko
LUSHAKU, H. Shehide	89	žensko
MAXHUNI, Z. Driton	32	muško
MAXHUNI, F. Sabri	34	muško
MERNICA, Sh. Ali	49	muško
MORINA, Sh. Remzi	35	muško
MULAKU, A. Ekrem	32	muško
MULAKU, L. Xhavit	30	muško
MULI, I. Gani	21	muško
MULI, N. Asllan	49	muško
MULI, N. Hazir	52	muško
MULIQI, I. Bajram	60	muško
MUSA, F. Islam	56	muško
MUSA, Kadrush	37	muško
MUSA, H. Nexhmi	54	muško
MUSLIU, M. Mehdi	24	muško
MUSLIU, Ragip	30-35	muško
MUZAQI, I. Besim	32	muško
MUZAQI, H. Salih	37	muško
PARDUZI, Shehide	84	žensko
PECI, Murat	60	muško
POPOVA, A. Ismajl	29	muško
PRRONAJ, Sh. Enver	32	muško
PRRONAJ, Sh. Zymer	35	muško
RASHICA, I. Ali	45	muško
RASHICA, I. Deli	48	muško
RASHICA, S. Eshref	38	muško

REXHEPI, I. Ahmet	20-25	muško
REXHEPI, Ilaz		muško
REXHEPI, Ismet	38	muško
SADIKU, H. Agim	23	muško
SHALA, R. Hamdi	26	muško
SFARQA, Shehide	50-60	žensko
SFARQA, Sh. Sherif	43	muško
SFARQA, S. Skender	39	muško
TAHIRI, Fetah	39	muško
TERNAVA, Fehmi	39	muško
TIKU, A. Sahit	68	muško
VERSHEVCI, Azemine	75	muško
VIDISHIQI, Faik	35	muško
XHAFA, Driton	30-40	muško
XHAFA, Nazif	55	muško
XHAFA, S. Veli	45	muško
ZHEGROVA, R. Naser	34	muško

Prilog J

Lica ubijena u zatvoru u Dubravi / Dubravě čija su imena poznata – 22. i 23. maja 1999.

<i>Ime</i>	<i>Približna starost</i>	<i>Pol</i>
ADEMAJ, Hysen		muško
AGUSHI, Zahir		muško
AZEMI, Xhevet		muško
BRAHMI, Sahit		muško
BISTRICA, Xhevdid		muško
DOMONAGA, Ilir		muško
ELSHANI, Agim		muško
GASHI, Avni		muško
GJINI, Gjon		muško
GUTA, Napolon		muško
GUTA Muhedin		muško
HASAN RAMAJ, Zek		muško
KCIRAJ/KEQIRAJ/KQIRA, Zef		muško
KRASNIQI, Januz		muško
LEKAJ, Gani		muško
MEMIJA, Ramiz		muško
MULAJ, Mete		muško
NIKOLL BIBAJ, Valentin		muško
PAQARIZI, Besim		muško
PROJAGJI, Lush		muško
QAMPUZ, Bashkim		muško
ZOSJA, Shaban		muško
RAMUSHI Zahir		muško
SPAHIA, Fejz		muško
SYLAJ, Dervish		muško
TAFILAJ, Muse		muško

Prilog K

Lica ubijena u Kačaniku / Kačanik čija su imena poznata - od marta do maja 1999.

Kotlina / Kotlinë – 24. marta 1999.

<u>Ime</u>	<u>Približna starost</u>	<u>Pol</u>
KUQI, Idriz	55	muško
KUQI, Ismail	21	muško
KUQI, Nexhadi	31	muško
KUQI, Xhemjal	22	muško
LOKU, Agim	31	muško
LOKU, Atan	28	muško
LOKU, Garip	47	muško
LOKU, Ibush	20	muško
LOKU, Ismajl	28	muško
LOKU, Izijah	19	muško
LOKU, Milaim	34	muško
LOKU, Naser R.	17	muško
LOKU, Sabit	20	muško
LOKU, Zymer	67	muško
REXHA, Neshat	16	muško
VLASHI, Sali M.	42	muško
VLASHI, Vesel	55	muško

Slatina / Sllatinë – 13. aprila 1999.

<u>Ime</u>	<u>Približna starost</u>	<u>Pol</u>
CAKA, Ilir Osman	15	muško
CAKA, Jakup Mustaf	37	muško
CAKA, Mahmut Hasan	45	muško
DEDA, Qemajl	47	muško
ELEZI, Nazmi	29	muško
ELEZI, Vesel	41	muško
LAMA, Brahim	52	muško
LAMA, Hebib	18	muško
LAMA, Ibrahim	52	muško
SALIHU, Izahir Ilaz	22	muško
SALIHU, Kemajl Ilaz	40	muško
SALIHU, Sabri Ilaz	38	muško
SHIQERIBER, Haliali	46	muško

Stagovo / Stagovë – 21. maja 1999.

<u>Ime</u>	<u>Približna starost</u>	<u>Pol</u>
BELA, Baki	72	muško
DASHI, Hamdi	53	muško
DASHI, Ibrahim Avdi	31	muško
DASHI, Ramadan	58	muško
ELEZI, Bahrije R.	56	žensko
GUDAQI, Fitim	7	muško
GUDAQI, Hanife	77	žensko
GURI, Sevdije	54	žensko
JAHA, Elife	83	žensko
JAHA, Ramush	75	muško
MANI, Fahri	56	muško
RRUSHI, Ibush	59	muško

Dubrava / Lisnaje - 25. maja 1999.

<u>Ime</u>	<u>Približna starost</u>	<u>Pol</u>
QORRI, Arton Hajrush	17	muško
QORRI, Fatije Hajrush	7	žensko
QORRI, Hajrush Mehmet		muško
QORRI, Rexhep Zejnulla		muško
TUSHA, Ali	17	muško
TUSHA, Xhemajl	39	muško
VISHI, Rrahim Beqir		muško
VISHI, Milaim Misim		muško